

VILNIUS UNIVERSITY

INGA ŽUKOVAITĖ

PROBLEMATIC ASPECTS IN THE ELEMENTS OF ROBBERY

Summary of Doctoral Dissertation

Social Sciences, Law (01S)

Vilnius, 2018

Dissertation was prepared at Vilnius University in 2010 – 2017.

Scientific Supervisor: Prof. Dr. Jonas Prapiestis (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01S).

Dissertation is defended at the public session of the Defence Council of the dissertation:

Chairman – Prof. Habil. Dr. Gintaras Švedas (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01S).

Members:

- Prof. Dr. Armanas Abramavičius (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01S);
- Prof. Dr. Aurelijus Gutauskas (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01S);
- Prof. Dr. Olegas Fedosiukas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01S);
- Prof. Dr. Yurii Baulin (Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Social Sciences, Law – 01S).

The Doctoral Dissertation will be defended at the public session of the Defence Council of the dissertation on 28 June 2018, at 11 a. m., at the Faculty of Law of Vilnius University, room Kazimieras Leonas Sapiega (302).

Address: Saulėtekio av. 9, LT-10222, Vilnius, Lithuania.

The Summary of Doctoral Dissertation was sent out on 28 May 2018.

The doctoral dissertation is available for review at the library of Vilnius University and the website of Vilnius University: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

VILNIAUS UNIVERSITETAS

INGA ŽUKOVAITĖ

PLĖŠIMO SUDĖTIES PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01S)

Vilnius, 2018

Disertacija rengta 2010–2017 m. Vilniaus universitete

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Jonas Prapiestis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S)

Disertacija ginama viešame disertacijos Gynimo tarybos posėdyje:

Pirmininkas – prof. habil. dr. Gintaras Švedas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S).

Nariai:

- prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S);
- prof. dr. Aurelijus Gutauskas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S);
- prof. dr. Oleg Fedosiuk (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01S);
- prof. dr. Yurii Baulin (Yaroslav Mudryi nacionalinis teisės universitetas, Ukraina, socialiniai mokslai, teisė – 01S).

Disertacija bus ginama viešame disertacijos gynimo tarybos posėdyje 2018 m. birželio mėn. 28 d. 11 val. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Kazimiero Leono Sapiegos (302) auditorijoje.

Adresas: Saulėtekio al. 9 - I rūmai, LT-10222, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2018 m. gegužės mėn. 28 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje ir VU interneto svetainėje adresu: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

TABLE OF CONTENTS

RELEVANCE OF THE RESEARCH TOPIC	6
OBJECT AND OBJECTIVE OF THE RESEARCH	10
TASKS OF THE RESEARCH	11
OVERVIEW OF RESEARCH ON THE DISSERTATION TOPIC AND SOURCES	11
SCIENTIFIC NOVELTY, THEORETICAL AND PRACTICAL RELEVANCE OF THE RESEARCH	14
RESEARCH METHODS	16
STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED	17
SUMMARY OF THE CONTENT OF THE DISSERTATION	17
CONCLUSIONS AND PROPOSALS	27
SCIENTIFIC PUBLICATIONS OF THE AUTHOR ON THE TOPIC OF THE DISSERTATION	33
THE AUTHOR'S PRESENTATIONS IN INTERNATIONAL RESEARCH CONFERENCES	34
ABOUT THE AUTHOR	34
PLĖŠIMO SUDĖTIES PROBLEMINIAI ASPEKTAI (Resume of the thesis in Lithuanian).....	35
<i>MOKSLINĖ PROBLEMATIKA</i>	35
<i>TYRIMO OBJEKTAS IR TIKSLAS</i>	39
<i>ĮGYVENDINAMIEJI TYRIMO UŽDAVINIAI</i>	39
<i>DISERTACIJOS TEMA ATLIKTŲ TYRIMŲ APŽVALGA IR ŠALTINIAI</i>	40
<i>DARBO MOKSLINIS NAUJUMAS, TEORINĖ IR PRAKTINĖ DARBO REIKŠMĖ</i> ...42	
<i>TYRIMO METODAI</i>	44
<i>DISERTACIJOS GINAMIEJI TEIGINIAI</i>	45
<i>DISERTACIJOS TURINIO SANTRAUKA</i>	45
<i>IŠVADOS IR PASIŪLYMAI</i>	54
<i>AUTORĖS MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS DISERTACIJOS TEMA</i>	60
<i>AUTORĖS PRANEŠIMAI, PRISTATYTI TARPTAUTINĖSE MOKSLINĖSE KONFERENCIJOSE</i>	60
<i>APIE AUTOREŲ</i>	61

RELEVANCE OF THE RESEARCH TOPIC

Robbery is undoubtedly one of the most dangerous criminal offences, the dangerousness of which depends on several reasons. The theory of criminal law attributes robbery to the criminal offences referred to as ‘evil in itself’ (Latin, *mala en se*)¹ because it encroaches on the fundamental values protected by criminal law – personal property, health and freedom. The dangerousness of this crime relates to a violent attempt against another person's property. Not only that is one of the most dangerous but also one of the most often committed criminal offences against property and, as a result, robbery cases constitute the highest workload for courts. According to statistics, 1 923 cases of robbery were registered in Lithuania in 2012, 1 866 in 2013, 1 690 in 2014, 1 565 in 2015, and 1 277 in 2016.² In 2012, courts of first instance disposed of 20 665 cases, of which 625 cases under paragraph 1 of Article 180 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania³ (hereinafter – the CC) and 208 cases under paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC;⁴ In 2013, 20 737 cases were resolved, of which 497 cases under paragraph 1 of Article 180 of the CC and 167 cases under paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC;⁵ In 2014, 21 674 cases were resolved, of which 547 cases under paragraph 1 of Article 180 of the CC and 210 cases under paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC;⁶ In 2015, the courts of first instance disposed of 18 963 cases, of which 464 cases under paragraph 1 of Article 180 of the CC and 177 cases under paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC;⁷ In 2016,

¹ ŠVEDAS, G. Veikos kriminalizavimo kriterijai: teorija ir praktika [*The Criteria of Criminalization: Theory and Practice*]. *Teisė*, 2012, No 82, p. 19–20.

² Information Technology and Communications Department under the Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania. Data about registered and detected robberies (Form_PLEŠ) [interactive]. On-line access: <https://www.ird.lt/lt/paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-paslaugos/nusikalstamos-veikos-lietuvoje-2006-2015-metais/oid.1023> [accessed on 10 February 2017].

³ Criminal Code of the Republic of Lithuania. *Official Gazette*, 2000, No 89–2741.

⁴ National Courts Administration. The Report on the Hearing of Criminal Cases in 2012. Trial (at 1st instance courts) [interactive]. The report has been drawn up according to the data of the data base LITEKO. On-line access: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106> [accessed on 3 January 2015].

⁵ *Ibid.*, The Report on the Hearing of Criminal Cases in 2013.

⁶ *Ibid.*, The Report on the Hearing of Criminal Cases in 2014 [accessed on 15 May 2015].

⁷ *Ibid.*, The Report on the Hearing of Criminal Cases in 2015 [accessed on 23 December 2016].

17 115 cases were resolved in total, of which 400 cases under paragraph 1 of Article 180 of the CC and 155 cases under paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC;⁸ These statistical data confirm that robbery cases are often heard in courts of first instance: they amount to approximately 3.4 per cent of the whole caseload; 43 per cent of the cases instituted for registered robberies are referred to court and relevant judgments are rendered. It should also be emphasised that quite often the hearing of robbery cases is not finalised in this instance of courts, that is why, on average, 3 per cent of all cases heard each year in the Supreme Court of Lithuania (hereinafter – also the SCL) have been robbery cases in the recent five years. The court of cassation resolved 662 cases,⁹ of which 26 were robbery cases, in 2012; 569 cases,¹⁰ of which 16 were robbery cases, in 2013; 567 cases,¹¹ of which 10 were robbery cases, in 2014; 594 cases,¹² of which 24 were robbery cases, in 2015; 454 cases,¹³ of which 11 were robbery cases, in 2016.¹⁴ The overall trend of decrease in the number of cases¹⁵ also includes the decreasing number of robbery cases, however, the percentage of proceedings at court has not been changing so far and the proportion of robbery cases in the overall number of cases disposed of at court has not decreased, and the statistics of the recent five years shows that approximately 2.5 per cent of the robbery cases adjudicated at the court of first instance are referred to the court of cassation. Thus, it may be held that the issues of law application (Article 180 of the CC) are still relevant and different problems arise in the interpretation of law of this area.

⁸ *Ibid.*, The Report on the Hearing of Criminal Cases in 2016. On-line access: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/4641> [accessed on 4 July 2017].

⁹ 2012 Annual Information Report of the SCL [interactive]. Vilnius, 2013, p. 55. On-line access: <http://www.lat.lt/lt/naujienos/metiniai-pranesimai.html> [accessed on 5 November 2016].

¹⁰ 2013 Annual Information Report of the SCL [interactive]. Vilnius, 2014, p. 79. *Ibid.*

¹¹ 2014 Annual Information Report of the SCL [interactive]. Vilnius, 2015, p. 67. *Ibid.*

¹² 2015 Annual Information Report of the SCL [interactive]. Vilnius, 2016, p. 59. *Ibid.*

¹³ 2016 Annual Information Report of the SCL [interactive]. Vilnius, 2017, p. 60. *Ibid.*

¹⁴ Information according to the data in the data base LITEKO obtained from the Supreme Court of Lithuania.

¹⁵ The research study confirms the view that the economic crisis as such does not increase the crime rate, therefore, the decreasing trend of the number of cases should not be linked with the implications of the end of the economic crisis: ANDRUŠKEVIČIUS, A.; ISOKAITĖ, I.; KRIAUCIŪNAS, D.; KŪRIS, E. and others. *Krizė, teisės viešpatavimas ir žmogaus teisės [Crisis, the Rule of Law and Human Rights in Lithuania]*. Research. Vilnius: Vilnius University, Šiaulių Titnagas, 2015, p. 416–420.

Although the criminogenic situation in Lithuania and its criminal policy are not always directly interlinked because the criminogenic situation is less important in law-making than the strategic direction chosen by the legislator, it may, nevertheless, be assumed that criminal jurisprudence and law-making may not ignore the factor of offence frequency. Statistics shows that the offence of robbery is most often committed by young persons, minors,¹⁶ with regard to whom criminal prosecution is painful and difficult. A prerequisite for proper implementation of the liability of this kind is clear elements of the offence of robbery, correct interpretation of its attributes and proper application of the law. Robbery harms several underlying values protected by criminal law because that crime targets both the person himself and his property, therefore, the consequences of robbery are always serious from the material and moral perspective. The efforts of the State to reduce the number of robberies pursue more than one goal; they also relate to another public interest of high importance, i.e. mitigation of the consequences of serious crimes – reduction of the use of weapons also makes it possible to reduce the number of serious bodily injuries or killings.¹⁷ Presumably the first (and, probably, one of the main) precondition for the accomplishment of the above-referred goals is a clear concept of a criminal offence, the development of which always relates to the establishment of clear attributes of criminal offence elements in a criminal law and to uniform interpretation of their content in case law.

The Constitutional Court has also held in its jurisprudence that the legal regulation established in laws must be clear, easy to understand, consistent, legislative wordings must be accurate, consistency and internal harmony of the legal system must be ensured.¹⁸ The adoption of the 2000 Criminal Code of the Republic of Lithuania established new elements of the

¹⁶ DRAKŠAS, R. Svarbesni nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės klausimai [*Some More Important Issues of Criminal Liability of Minors*]. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 12, 14.

¹⁷ TONRY, M. *The Oxford Handbook of crime and public policy*. Oxford university press, 2009, p. 103.

¹⁸ Ruling of 16 January 2006 of the Constitutional Court ‘On the Compliance of the Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania with the Constitution of the Republic of Lithuania’. *Official Gazette*, 2006, No 7-254.

crime of robbery. Important changes were introduced in the principal attributes of the elements of robbery, the qualified elements of robbery were also revised. A substantial change was made in the attribute ‘way of commission of robbery’, which also predetermined a different assessment of offence completion; an entirely different system for grouping the qualifying attributes was created, introducing the qualifying attributes that had not been applied until that time, etc. Thus, the legislation brought about a new challenge in the interpretation of robbery elements and application of the criminal law, and the set objectives have been pursued for more than a decade already. With the new content of the robbery elements established in the criminal law, the case law of cassation has been developed since the entry into force of the 2000 CC that laid down the foundations for proper application of the law and for the development of the concept of the said crime, however, there was, in principle, no consistent research on this topic. Given the lack of research on robbery elements, it is not easy to assess not only the composition of the crime elements established in Article 180 of the 2000 CC and the crime concept as such, it is also difficult to provide a systematic assessment of crimes against property with clear and consistent crime elements established in legal acts and internally coherent provisions. The situation of research of the elements of robbery in criminal law is rather controversial – although, in fact, the case law developed in robbery cases is extensive and diverse, research on the elements of robbery has been very fragmented so far. The attributes of robbery elements have been so far researched only in the context of other criminal offences.

In order describe the above-mentioned situation in the science of law, it may be said that after the adoption of the 2000 CC there were no consistent research studies that would provide a quality description of the content of the attributes of the elements of the criminal offence of robbery and would make a general analysis of the case law on their application and interpretation; although the case law of robbery cases is very extensive, there is lack of assessment of the legal technique inherent in descriptions of attributes of the elements of this criminal offence. On the one hand, the legislation

related to this crime was rather stable after the entry into force of the 2000 CC (Article 180 of the CC was amended twice – the elements were supplemented with new qualifying attributes and no changes were made in the attributes of the principal elements). On the other hand, the case law of cassation on the interpretation of different attributes of robbery elements is rather diverse and dynamic, at times even contradictory. These circumstances also confirm the relevance of this research and the necessity of a more extensive research on the elements of the criminal offence of robbery, based on a thorough analysis of the content of the element attributes of Article 180 and of the rules developed by the case law of cassation for the application of law. Such research is important in order to develop the doctrine of the institute of crimes against property and would supplement it with an in-depth analysis of the attributes of the elements of the criminal offence of robbery. Therefore, it is obvious that the chosen topic of the dissertation is relevant for the science of criminal law as well as law-making, useful for proper application of criminal law.

OBJECT AND OBJECTIVE OF THE RESEARCH

The object of the research – analysis of developments in the establishment of the attributes (principal and qualifying) of robbery elements, the interpretation and development of established attributes in the case law of courts of general jurisdiction.

The objective of the research – to unfold, with reference to the legislation and its application practice as well as theoretical scholarly analysis, the concept of robbery, the content of and relationship between the attributes of the principal (Article 180(1) of the CC), qualified (Article 180(2) of the CC) and highly qualified (Article 180(3) of the CC) elements of robbery, to identify theoretical problems in the legal expression and establishment of the attributes robbery elements, practical problems in the qualification of robbery offences and provide recommendations and proposals for the solution of these problems.

TASKS OF THE RESEARCH

The research objective can be attained through the accomplishment of the following tasks:

- 1) to analyse different variants of the concept of robbery by means of comparative, historical and other methods;
- 2) to unfold the development trends of the concept of robbery in the criminal laws that were in force in Lithuania;
- 3) to study the content of the principal and qualified elements of robbery as established in the 2000 CC;
- 4) to assess the accuracy, clarity and criminalisation adequacy (inadequacy) of the robbery elements (principal and qualified) established in the criminal law, the relationship between their content and the attributes of other criminal offences;
- 5) to formulate the rules for qualifying the attributes of the elements (principal and qualified) of robbery with reference to the case law of cassation;
- 6) to provide proposals and recommendations for legislative improvements in order to improve the expression of the attributes of the elements (principal and qualified) of robbery in the CC, for the interpretation of their content in the doctrine and case law.

OVERVIEW OF RESEARCH ON THE DISSERTATION TOPIC AND SOURCES

The sources of this research are laws and other legal acts in force in the Republic of Lithuania that are relevant for researching the attributes of robbery elements. The main research source – the Criminal Code of the Republic of Lithuania (*Official Gazette*, 2000, No 89–2741). For the purpose of studying the object and subject-matter of robbery, the Civil Code of the Republic of Lithuania (*Official Gazette*, 2000, No 74–2262) was especially important as a source. An analysis of historical legal acts, i.e. the legal acts in

force in the times of the Grand Duchy of Lithuania and the Russian Empire, during the inter-war (1919–1940) and the so-called soviet periods, which provided for criminal liability for robbery and set out the attributes of robbery elements, also facilitated a study of the development aspects of the concept of robbery. Moreover, the research also relied on the targeted selection of foreign criminal laws (their effective wordings). Based on the Criminal Codes of Poland, Russia, Belarus, Ukraine, France, the United Kingdom, Germany, Italy and other states it was sought to show the differences and similarities in the legal concept of robbery elements as established in the law of the above-referred countries, underline positive features and shortcomings of the statutory establishment of robbery elements in Lithuania, highlight problematic issues and offer potential models for their solution.

Another highly important source of the research, which has received much attention, is the extensive case law of the Supreme Court of Lithuania on the interpretation and application of the attributes of robbery elements in robbery proceedings. 492 cassation rulings have been selected, thus, it may be said that the research includes a thorough analysis of the case law of court of cassation in robbery proceedings for the period between 2004 and September 2017. This period of time has been chosen due to its link with the interpretation and application of the provisions of the 2000 CC on the basis of the precedents developed. An analysis of certain specific issues also relied on the case law of the courts of appeal and first instance relevant for the subject-matter of this research. A discussion of the ideas expressed in the works of foreign scholars partly relied on the case law of foreign courts as a secondary source.

The works of Lithuanian and foreign (mostly Russian and Italian) researchers were also analysed in this dissertation. It should be noted that the scientific literature of Lithuania discusses the topic of robbery only fragmentarily and most often along with research of other criminal offences. There are fragmentary discussions of the constituent elements of robbery in dissertations, textbooks or scientific articles, which focus on other criminal

offences against property. Exceptional mention should be made of the monograph of O. Fedosiukas¹⁹ on property extortion where certain attributes of robbery elements are analysed through comparison with property extortion; the elements of aggravated theft are in the focus of the dissertation of A. Vosyliūtė²⁰ where criminal liability for robbery is discussed with reference to the relationship with open theft and from the perspective of qualifying attributes (seizure of valuables of high value and high scientific, historical or cultural significance). The interpretation and qualification issues of attributes of robbery elements are also partly discussed in the works of researchers focusing on criminal offences against health and life, for example, in the doctoral dissertation of R. Aliukonienė²¹ on theoretical and practical problems of qualification of serious health impairment, in the dissertation of A. Milinis²² where elements of murder are analysed. General attributes of the elements of robbery are discussed in the scientific publications by A. Drakšienė²³. Mention should also be made of the book of A. Pikelis²⁴, judge of the Supreme Court of Lithuania, dealing with the issues relevant for the interpretation of the attributes of robbery elements. The concept of robbery has changed after the adoption of the 2000 CC, therefore, in order to unfold the essence of the legal changes in the research, reference was also made to the works of researchers of different time periods; these works are, *inter alia*, important due to the fact that

¹⁹ FEDOSIUKAS, O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas [*Extortion and its Legal Appraisal*]. Monograph. Vilnius: Law University of Lithuania, 2002.

²⁰ VOSYLIŪTĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę [*Criminal Liability for Aggravated Theft*]. Doctoral Dissertation. Vilnius University, 2009.

²¹ ALIUKONIENĖ, R. Sunkus sveikatos sutrikdymas: teorinės ir praktinės kvalifikavimo problemos [*Severe Health Impairment: Theoretical and Practical Problems of Qualification*]. Doctoral Dissertation. Vilnius University, 2007.

²² MILINIS, A. Baudžiamoji atsakomybė už nužudymą be pavojingumą didinančių ir mažinančių aplinkybių (BK 129 straipsnio 1 dalis) [*Criminal Liability for Murder without Circumstances Aggravating and Mitigating (Part 1 Art. 129 of the Criminal Code)*]. Doctoral Dissertation. Vilnius University, 2009.

²³ DRAKŠIENĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę [*Criminal Liability for Theft*]. *Teisė*, 2000, No 37; DRAKŠIENĖ, A.; STAUSKIENĖ, E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose [*Crimes against Property in Lithuanian and Foreign Criminal Laws*]. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998.

²⁴ PIKELIS, A. Baudžiamosios teisėkūros labirintai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas ir teismų praktika taikant Baudžiamojo kodekso 178 ir 180 straipsnius [*Labyrinths of Criminal Legislation. Resolution of the Senate of the Supreme Court of Lithuania and Case Law on the Application of Articles 178 and 180 of the Criminal Code*]. Vilnius: Petro ofsetas, 2011.

they analyse the attributes of robbery which have been historically preserved in the 2000 CC. For this reason, the works of scholars, such as V. Stankevičius, N. S. Tagancev (*Таганцев*), as well as A. Klimk, A. Apanavičius, E. Bieliūnas and others were important for the research. Out of foreign scholars, the works by R. D. Sharapov (*Шарапов*), N. A. Lopashenko (*Лопашенко*), V. N. Kudriavcev (*Кудрявцев*), A. V. Naumov (*Наумов*), L. D. Gauchman (*Гаухман*), A. I. Boicov (*Бойцов*) and other Russian authors were used as sources; the scientific works of Italian scholars F. Mantovani, F. Sgubbio, B. C. Baccareda, S. Lalomia, F. Antolisei, G. L. Gatta and other research studies were analysed. The scientific sources of the law of Italy have been chosen due to the fact that they speak about criminal legislation and jurisprudence in a modern democracy based on the rule of law; moreover, they have been prepared according to the old traditions of criminal law (in particular, in relation to crimes against property in the scientific area), while the Lithuanian scientific literature does not, in principle, mention these aspects. A study of the above-mentioned sources of other countries was necessary and useful for the purposes of this research as they, in fact, supplement a rather short list of reference sources in scientific circulation of our country.

SCIENTIFIC NOVELTY, THEORETICAL AND PRACTICAL RELEVANCE OF THE RESEARCH

The topic of robbery has not yet been adequately explored by the researchers of criminal law of Lithuania. After the adoption of the 2000 CC, not a single thorough research has been published on robbery and an abundant and diverse case law in the cases of this category has not been summarised, although, as mentioned, robbery is one of the most frequently registered criminal offences. Therefore, it may be stated that the attributes of robbery elements have not been researched extensively in Lithuania so far and only in the context of elements of other criminal offences (thefts, property extortion, murder for selfish reasons). There was no systematic, comprehensive study focusing only on the elements of robbery and the overview of the case law of

the court of cassation has not been updated since 2005. Such situation suggests that this research is new in the doctrine of criminal law of Lithuania and may become a basis for future research because it provides a summary and assessment of the attributes of the criminal offence elements set out in Article 180 of the CC and speaks about the problems of the application of law, which have not been analysed to date.

It is for the first time that this research explores in detail the content of the attribute ‘way of commission of robbery offence’ by comparing it with the legal regulation of the relevant foreign countries and, with reference to the extensive and little known in Lithuania criminal law doctrine of Italy and other states, provides an assessment of the selected method for the establishment of the above-mentioned attribute. It is also for the first time that a detailed analysis is provided of the qualifying attributes of robbery and an assessment is made of their mutual relationship, the precision and logics of the concepts used in law to define these attributes, and their conformity to the substance of the attribute. New insights are shared whether it was expedient to establish in law certain attributes, such as the use of a knife; doubts are expressed whether it was reasonable to introduce the attribute of an explosive, which has not been applied since the adoption of the Code; criticism is expressed for the expression in law of the qualifying attribute ‘item specially designed to injure a person’. For the first time, the concept of the use of an instrument for robbery is created on the basis of the case law of cassation and the specifics of such use is unfolded according to the instrument used. Moreover, the research discusses the categories that are little known and seldom used in the criminal law science of Lithuania – the types of direct and indirect robbery elements.

For the first time, the case law of cassation in robbery cases between 2004 and 2017 has been summarised. The conclusions of the dissertation include general proposals and recommendations to underpin the process of legislation in the improvement of criminal law provisions that define the grounds of criminal liability for robbery. It is considered that the summarising statements of the case law contained in this dissertation research can be useful

for law practitioners (judges, attorneys at law, prosecutors, etc.) as a methodological material in investigating and hearing robbery cases.

This dissertation can also be a proper basis to continue research on the topic of robbery in creating and developing the Lithuanian doctrine of criminal law in the area of crimes against property. The research results may also be applied in criminal legislation. The dissertation is expected to be useful in the education of law students and in the training of professional lawyers, interesting to all persons interested in criminal law.

RESEARCH METHODS

The methods common in criminal law were applied for the research; some of the most important methods – systematic analysis, comparative, linguistic, logical, historical methods.

The research mostly relied on the method of systematic analysis used to analyse scientific literature, legal acts and case law. This method was especially suitable for unfolding and understanding the meaning of the content of attributes inherent in the elements of robbery; it was also used in the summary of research results, conclusions and proposals.

The comparative method was applied in the study of criminal law provisions of foreign states (Republic of Italy, Republic of Poland, Republic of France, Federal Republic of Germany, Russian Federation, United Kingdom, etc.) related to the attributes of robbery elements. Comparative research revealed several concepts of the principal elements of robbery, therefore, it has been chosen in this work to analyse the criminal laws where these concepts are established from the perspective of the states for which literature was available from the linguistic perspective.

The linguistic method was applied in order to unfold the meaning of the concepts reinforced in the law ('knife', 'use', 'item specially designed to injure a person', etc.), which provides the basis to form the content of the attribute established in law and assess its logical links.

The historical method was invoked in this research in order to discuss the development of principal and qualifying attributes of robbery elements in laws, provide a comparative overview of the provisions of sources of law where attributes of robbery elements are established.

STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED

1. Robbery is treated as a qualifying element of theft, therefore, attributes of the principal elements of robbery, which have been established in law by defining the elements of theft by means of equivalent concepts, should be interpreted uniformly, however, the content of such attributes is not identical in case law.

2. Apart from the elements of direct robbery as laid down in Article 180(1) of the CC, the case law also points to the elements of indirect robbery, which is also in the scope of Article 180(1) of the CC.

3. The same attributes of qualified elements of robbery are interpreted differently in the case law, moreover, excessive attributes are assigned to the qualified elements of robbery, therefore, their expression in the CC should be improved.

4. Qualifying elements of robbery relating to the use of instruments are described in the law by identifying only characteristics of the instrument as such but without taking into consideration how the instrument was used, which, in fact, results in a varying dangerousness of the offence.

SUMMARY OF THE CONTENT OF THE DISSERTATION

The structure of the dissertation is in line with the chosen object of research and it has been aligned according to the set research objectives. The dissertation consists of: the introduction discussing the relevance, object, subject-matter, goal, objectives, sources, scientific novelty, practical significance, methods of the research, the dissertation statements to be defended, approval of research results and work structure; the analytical–

narrative part where the subject-matter and object are analysed in detail in order to achieve the intended objective of the research; the part discussing the research results where the dissertation conclusions and proposals are provided; the list of the reference sources used in the dissertation and the author's scientific publications. The analytical–narrative part consists of three parts, which, in their own turn, consist of chapters and sections.

Part One ‘Concept of Robbery’. This part consists of the following chapters: ‘Attribution of robbery to property crimes’, ‘Criminological and sociological definition of robbery’, ‘Delimitation between robbery and theft’, ‘Development of the concept of robbery in the law of Lithuania’.

One of the most important topics of this part – discussion of the concept of robbery in order to identify foundations of the existing concepts of robbery, define the main differences of these concepts and assess to which of them the crime elements set out in Article 180 of the 2000 CC should be attributed.

The research revealed that there are several groups of opinions and the concept of robbery is treated differently depending on the priority of the targeted object intended to be protected. It is stated that robbery is a crime with inherent attributes of crimes against property and crimes against persons. For this reason, it is often questioned whether that is a certain type of theft or a crime against the person.²⁵ Differences in opinions lead to discussions whether robbery is a criminal offence of violent or property nature. Considering this question, the dissertation discusses different opinions on this issue and explores their arguments. The research supports the opinion that the main objective of robbery is an attempt against another person's property, while violence is used only as means to achieve the objective (instrumentary violence); on this basis, the conclusion is supported that this crime, although with attributes of a violent crime, has to be interpreted with reference to the concept of property crimes.

²⁵ ABRAMAVIČIUS, A.; BIELIŪNAS, E.; DRAKŠIENĖ, A. and others. Criminal Law. Special Part. Book 1. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 360.

From the comparative perspective, relationship between robbery in other states and Lithuania is discussed. The dissertation shows that the understanding of the relationship between robbery and theft can be two-fold because different legal meanings are attributed to the element of violence in robbery: (1) robbery as assault (Russian, Belarus, Ukraine); (2) robbery as a violent theft (Poland, Latvia, Estonia, France, Germany, Italy).

While disclosing the specifics of the concept of property seizure by means of violence, a study of developments in the criminalisation of the elements of this crime is highly important. For this reason, this part also discusses the legal regulation of attributes of robbery in Lithuania from the first known written sources of criminal law to date by dividing chapter 'Development of the concept of robbery in the law of Lithuania' into sections by periods of time: 'Concept of robbery in the first written sources of law', 'Concept of robbery in the Statutes of the Grand Duchy of Lithuania', 'Concept of robbery in the criminal laws of the Russian Empire in force in Lithuania', 'Concept of robbery in the laws in force in the Soviet Socialist Republic of Lithuania', 'Concept of Robbery in the criminal laws of the independent Republic of Lithuania'.

Part Two 'Attributes of the principal elements of robbery'. This part specifically analyses the attributes of the principal elements of robbery under Article 180(1) of the CC. This part consists of the following chapters: 'Objective attributes of the elements of robbery' (the sections of this chapter explore: the concept of the object of robbery, an additional and principal object, subject-matter, offence and effects, way of commission of robbery, causal relationship between crime commission and property seizure); 'Elements of direct and indirect robbery'; 'Subjective attributes of the elements of robbery' (attributes of subject and guilt); 'Complicity in the commission of robbery'.

The research discusses the criticism for the attribute of multi-objectivity based on the argument that the separation of a violent theft is, in principle, based only on a strong tradition and does not meet any single

scientific criterion and does not satisfy practical needs. Although, based on the theoretical predisposition to link crime only with the object of an attempt, critical opinions are expressed about the concept of several objects and the autonomy of robbery, the dissertation supports the position that the establishment of robbery, historically existing in national laws, as one single criminal offence with several different objects is justifiable, understandable and reasonable from the legal perspective. It is explained that it would be irrational to try to separate artificially property seizure from violent actions and treat them as several criminal offences solely because of belief that one criminal offence should have only one target – otherwise the entirety of all actions of the criminal phenomenon would not be thoroughly assessed.

The elements of robbery established in 2000 CC consist of two objects and include two direct objects of attempt, which are not mutually equivalent within the meaning of legal protection priority but get adequate legal protection against dangerous attempts and are necessary for all-inclusive legal assessment of the offence. The sub-section ‘Additional Object’ analyses whether, apart from such objects as human health, bodily inviolability and freedom of personal actions, such goods protected by law as dignity, life, freedom of sexual determination, public safety should be attributed to an additional object of robbery.

The sub-section ‘Subject-Matter’ reveals a close relationship between theft and robbery, distinguishes the main requirements for the subject-matter of robbery. On the basis of an analysis of the case law, it is shown that it is not by all qualities that the subject-matter of robbery is identical to the subject-matter of theft. Items which due to their exceptional turnover are excluded from the attribute of the subject-matter of robbery are singled out, possibilities for the legal assessment of such cases are discussed.

The sub-section ‘Offence and consequences’ provides a study of robbery, its attributes are compared with a similar attributes in theft elements, the aspects formulated by the case law of cassation specific only for robbery in the elements of seizure are singled out. At the same time, the issue of

completeness of robbery is discussed, criteria are distinguished for case law to be taken into consideration when assessing whether the robber had already acquired the possibility to dispose of property according to his own will after taking the property into his physical possession. Taking into consideration an indirect physical relationship of the offender with the victim at the time of taking over the property, the issue of application of law is addressed – how to treat such cases from the legal perspective when the victim himself surrenders, passes over the property to the offender. Is there an attribute of seizure characteristic of robbery in such actions?

Much importance is attributed to the sub-section ‘Way of commission’ where the content of the attribute of the ways of commission of the offence provided for in Article 180 of the CC are analysed. It shows that exclusion of the attribute of assault from the robbery elements in the criminal law of Lithuania was a progressive act as a result of which the form and content of the attribute of the way of commission of the offence has become more accurate, doubts in relation to the relationship between assault and the use of violence and the overlapping of these attributes have been eliminated. The dissertation reveals that, as far as description of the content of the way of commission of robbery under Article 180 of the 2000 CC is concerned, there are still erroneous interpretations of the concept of assault in the doctrine and case law. The use of this concept in court decisions and in the interpretations of the attributes of the elements of this offence in the doctrine is inaccurate because the interpretation of the attributes of robbery elements has been broadened. It is sought to establish the approach that only three dangerous conducts – use of physical violence, threat to use physical violence and another deprivation of the opportunity to resist, constitute the attribute ‘way of commission of robbery offence’. Taking advantage of the helpless state of the victim, where the helplessness has not been caused, does not constitute the attribute ‘way of commission of robbery’.

Efforts have been made in the case law of cassation since the very first years of application of the 2000 CC to provide for the concept of physical

violence by setting aside the classification of physical violence by dangerousness and the seriousness of consequences, therefore, the concept of the use of physical violence is provided based on the study the case law of cassation.

In unfolding the content of the threat to use immediate physical violence, analysis is provided of a broader concept of mental coercion, which can be understood differently; it is underlined that, for the purposes of qualification of robbery, it is important that this attribute of robbery elements consists not of any form of mental coercion (serious insults, humiliation, bullying, persuading, manipulating, hypnotising, etc.) but only of the threats expressed in the form which is directly laid down in the criminal law. Article 180 of the 2000 CC not only establishes threatening as a form of mental coercion but (differently than, for example, the attribute of a different form of coercion as established in the elements of extortion) the content of threatening as such and certain negative consequences are further specified thereby defining the limits of application of this law. The conditions of threatening arising out of provisions of the law and developed in the case law of cassation are discussed and assessed. In addition, legal assessment of perception by the victim, which is quite considerably debatable, is explored, i.e. what is the importance of the realistic nature of the threat as perceived by the victim for the legal qualification of this offence. On this basis, the dissertation discusses various criteria proposed in the doctrine, on the basis of which it would be possible to decide whether the threat satisfies the requirement of being realistic; by means of examples from the case law of cassation, the research unfolds the trends predominant in Lithuania in assessing the realistic nature of threats. The question is addressed whether resistance by the victim is relevant in legal terms in recognising the attribute of threatening. The study of the case law of cassation reveals a very interesting aspect in the content of this attribute when the offender creates an intimidating situation through active and specific conduct or takes advantage of favourable circumstances and, in this way,

creates an intimidating fearful environment for the victim, which is also recognised as amounting to the attribute at issue.

An analysis of the attribute ‘any other deprivation of the possibility to resist’ shows that there is no consensus in the doctrine concerning the attribution of certain impacts (hypnosis, other manipulation techniques, etc.) on the person's mental state to one or another type of coercion.²⁶ The assessment of various forms of impact on the mental state of persons leads to even more discussions. On the other hand, irrespective of diverse possibilities with respect to this attribute as described in the doctrine, not any actions by the offender can amount to it; therefore, distinction is made of the properties characteristic only of this attribute and the delimitation criteria developed in the case law of cassation are identified.

The research also shows that the case law is exposed to a number of problems (there is also shortage of consistency) in relation to the attribution of the offender's actions to the attributes of the use of physical violence or any other deprivation of the possibility to resist. This reveals the problem of overlapping attributes of robbery. Courts quite often assess the consequences of the use of physical violence or a threat of immediate physical violence, otherwise stated, of the overcoming of the victim's will, also with reference to the attributes of physical violence or a threat of immediate physical violence and deprivation of the possibility to resist.

In addition, the problem encountered in the case law when determining the borderline whether violence is directed towards a person or against an item is discussed. The purpose for which physical violence, threatening or any other way of overcoming the will is used is a relevant

²⁶ R. D. Sharapov suggests that such cases should be treated as physical violence because even informing about future impact in itself causes the state of helplessness for the victim to be assessed as physical damage. In view of A. S. Rubcova, mental violence can turn into the expression of physical violence but it is necessary to assess its consequences; she is of the opinion that a person can get a heart attack, lose consciousness, etc. as a result of the threat, but mental coercion does not become physical violence as a result of that. РУБЦОВА, А. С. Гипноз как вид психического принуждения. *In: Современная уголовная политика: поиск оптимальной модели. Материалы VII Российского конгресса уголовного права (31 Мая – 1 Июня 2012 года). Отв. ред. В. С. Комиссаров. Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, Юридический факультет: Проспект, 2012, p. 247.*

criterion for qualifying criminal offences as the concurrence of robbery and murder or as murder and theft. The issue of direction of violence is very important for the purpose of delimiting robbery offence from open theft.

The description of the concepts of direct and indirect robbery elements and the assessment of their establishment in the criminal laws of other states should also be noted as relevant and new. The following hypotheses of indirect robbery are singled out: (1) when the offender uses violence right after the seizure of property in order to retain it; (2) when the offender uses violence right after the seizure of property in order to avoid prosecution. The case law treats such cases as a modification of the initial criminal premeditation when new meaning is given to criminal actions.²⁷ Through comparison with the experience of other states, options for the assessment of atypical robbery elements are identified and explored. The special expression *the act turned into* is rather often used in the case law of Lithuania to describe the offender's actions. It is explored whether the use of such concept does not mean atypical elements of robbery. It is concluded that although the elements of indirect robbery are not directly established in the criminal law of Lithuania, the concept of indirect robbery is recognised in the doctrine and developed in the case law of cassation.

The section 'Subjective elements' unfolds, in addition to the essential aspects of the attribute of the subject, the cases of erroneous application that can be found in the case law as far as the type of intent not provided for in the law is concerned.

Finally, this part describes the trend of complicity in robbery that was revealed during the research. It also provides an account of the main problems of qualification of offences relating to the overall assessment of the attributes of robbery elements and complicity elements (e.g., setting and overstepping the limits of complicity, assessment of the direction of the intent of offenders).

²⁷ For example, the offender is caught during theft by the victim or resistance against property seizure comes from third persons when they try to stop offender.

Part Three ‘Qualifying elements of robbery’. This part consists of the following chapters: ‘Criteria for grouping qualifying attributes’; ‘Breaking into premises’; ‘Elements of robbery relating to the use of items dangerous for human health or life’ (sub-sections: ‘Concept of the use of an instrument’; ‘Knife’; ‘Another item specially designed to injure a person’; ‘Non-Firearms’; ‘Firearms’; ‘Explosives’), ‘Organised group’.

The research groups qualifying attributes of robbery by: the way of commission of the offence; specifics of the subject-matter; specifics of complicity.

The question is addressed why robbery by breaking into a storage facility or a guarded territory, differently than in case of a theft, is not recognised as a qualifying element. In the absence of separate qualifying attributes (breaking into a storage facility or a guarded territory) in the elements of robbery, it should be considered whether such offences are equivalent to the attribute of breaking into premises. It is discussed how the concept of an unlawful breaking into premises in robbery differs from an unlawful breaking into premises in case of a theft. The identified qualification rules have been formulated by the case law of cassation in the application of this attribute.

The content of laws of different states reveals that there are very diverse ways for identifying the attributes of qualified robbery according to the use of instruments. After the assessment of the structure of Article 180 of the 2000 CC and the approach stated the doctrine regarding the establishment of the attributes of the criminal offence as well as the examples of other states it is held that the method of classification of the qualifying attributes established in the Code to denote the use of instruments lacks accuracy and clarity.

It is shown that the concept of the use of an instrument includes not only a direct use of the item according to its purpose but also an indirect use. In this light it is analysed whether there is a basis to treat a direct and indirect use of an instrument as the acts offences of the same dangerousness within the meaning of legal qualification under Article 180 of the CC.

The research provides a separate study of the qualifying attributes according to the instrument used. An answer is provided to the question what are the principal criteria on the basis of which items are attributed to separate qualifying attributes. It is suggested to remove the attribute of the use of a knife from paragraph 2 of Article 180 of the CC. An assessment is also provided of relationship between the attribute ‘any other item specially designed to injure a person’ and the attribute laid down in Article 258 of the CC and an answer is provided to the question whether these attributes are of identical content. Moreover, it is revealed that the legal expression of the above-referred attribute in the 2000 CC is inappropriate because it underlines a feature of the item – its special use in order to injure, i.e. a certain modification of the item features, a special remaking or improvement of the item by adding additional functional properties that did not exist in the initial purpose of design, while the doctrine and the case law of cassation develops a different concept of this attribute, which is linked with the dangerousness of method in which the item was used for robbery – for this reason, proposals are made for the legislator to improve the description of this attribute in the law. Apart from the content of the attribute of the use of a non-firearm, an answer is provided to the question how to treat the situations when use is made of the items the original design of which was not designated for injuring but which were later specifically remade and prepared for injuring function. Is it reasonable to support the opinion that the use of such items should also be considered as constituting the attribute of the use of a non-firearm.

When unfolding the concept of the attribute of the use of a firearm, it is important to ascertain the concept of the use of a firearm within the meaning of paragraph 3 of Article 180 of the 2000 CC and the aspects of its usage which are characteristic only of the application of this attribute of robbery. The concept of the use of a firearm in relation to the concept laid down in the special law regulating the circulation of firearms is discussed; it is explored whether a formal reliance on the concept of a firearm is sufficient to state the presence of the attribute. Moreover, the research covers the issues of

legal assessment of gas-firing arms in the context of this qualifying attribute, as well as the issue of legal assessment of the use of arms similar to firearms in robbery when assessing perception by the victim. Criticism is expressed for the rule developed by the case law of cassation to assess the suitability of a weapon for usage based, in principle, on specialist findings about the technical characteristics of a weapon. Proposals are provided how to treat different cases of firearm use.

For the first time in doctrine, a study is provided of the content of the qualifying attribute ‘the use of an explosive’, an answer is provided to the question what the nature of dangerousness of the attribute means. It is revealed that the dangerousness of the attribute is, in principle, linked with the circumstance that in such cases considerable damage can be caused not only to the person himself but also to other persons in the area of explosion as well as to tangible objects. The question is addressed whether the use of different pyrotechnic means also constitutes this attribute.

And finally, the content of an organised group and its relationship with paragraph 3 of Article 25 of the CC is analysed. The problems arising in the case law in the qualification of offences are discussed and the law application rules formulated for this attribute are identified. An assessment is provided of the amendment to paragraph 3 of Article 25 of the CC and of its importance for the application of the qualifying attribute of robbery.

The dissertation is finalised by conclusions and proposals.

CONCLUSIONS AND PROPOSALS

1. The specifics characterising robbery is a violent attempt against another person's property in the commission of this offence. Violence as such is not the main purpose of this criminal offence – it is only a means to achieve the main objective, i.e. illicit enrichment, therefore, it is expedient to consider that robbery is a violent offence the main purpose whereof is violence in itself.

Therefore, it is proposed to consider the elements of robbery as laid down in Article 180 of the CC as the element of qualified theft (Article 178 of the CC).

In the cases when violence is the purpose of the offender's offence or when the offender does not look at his actions as a means to seize another person's property, it is proposed to qualify such violent actions, considering resultant consequences, and the seizure of property not as robbery but as the concurrence of several criminal offences.

2. The development of the concept of robbery after 1990 was gradually forming (and has completely formed it after the adoption of the 2000 CC) the approach that the objective attributes of the elements of robbery should be combined with the relevant objective attributes of the elements of theft. The elimination of the attribute of assault in the criminal law of Lithuania from the elements of robbery was a progressive step – the attributes of robbery elements have been clearly established, doubts concerning the relationship between assault and the use of coercion have been expelled and overlapping attributes have been removed.

3. Several direct attributes of the elements of robbery – objects of attempt (principal and additional), as set out in Article 180 of the CC are not mutually equivalent from the perspective of legal protection priority. It would be most precise to identify the right to property (within the meaning of civil law) as the principal object of robbery. It is proposed that the health and inviolability of the person, as well as the freedom of personal actions (except the freedom of sexual determination) should be identified as additional objects of robbery in the finite list.

Whereas an additional object of robbery coincides with the objects of criminal offences provided for in Article 138, 140 and 146 of the CC, robberies should not be, in addition, qualified as concurrences under these Articles.

4. The subject-matter of robbery under Article 180 of the CC is identified on the basis of three criteria (requirements), which are

equivalent to the subject-matter of theft: movability, extraneous ownership and economic value. The only difference between the subject-matters of robbery and theft is that the minimum value of the subject-matter of robbery has not been set by law.

5. Seizure (the objective attribute of robbery) – a physical taking away of an item against the victim's will and taking the item into possession. In the case of robbery, a direct physical contact with the item by changing its location should be considered as an attribute of robbery – it is also necessary to find out that the resistance against the seizure of that item has been suppressed.

6. The attributes of the way of commission of the offence of robbery established in the criminal law – the use of physical violence, threat of immediate physical violence and another deprivation of the possibility to resist – are attributes on their own and may not be treated as identical (or replaced by) the attribute of assault.

Therefore, the attributes denoting the way of commission of the act should be assessed as separate and the qualification of the same actions of the offender according to several attributes of the way of commission of the act or their summarising assessment as an assault should be avoided in court decisions.

7. The attribute of the use of physical violence in the elements of robbery consists of a direct and intermediate physical impact on a person's body, therefore, this attribute is delimited from other impacts by which a person is deprived of his freedom and the state of helplessness or another unnatural state is brought about. The attribute of severe physical pain implies the borderline between the attribute of the use of physical violence and the impacts of another nature, which may be applied as a means to overcome the victim's will during robbery.

Therefore, it is recommended that decisions on the delimitation of the attributes of robbery, i.e. the use of physical violence and any other deprivation of the possibility to resist from the victim, should in each case

make a very careful assessment of the intensity of the offender's actions and the severity of the physical impact on the victim's body.

8. The attribute of threatening to use immediate physical violence also includes the creation of an intimidating situation.

Therefore, it is recommended that the offender's actions whereby an intimidating situation has been created with ascertained circumstances viewed by the victim as a real threat to his physical health and, as a result, his will to act freely in resisting the unlawful seizure of the property has been overcome, should be held as conforming to the elements of robbery.

9. The attribute 'otherwise depriving of the possibility to resist' in the elements of robbery is linked not only with covert acting against the victim. Coercive or deceptive intoxication of the person against his will when the offender has a premeditated intention to seize property also corresponds to this attribute; the mere taking advantage of the state of intoxication, on the contrary, does not correspond to this attribute.

10. The concept of indirect robbery is recognised in the doctrine and case law as corresponding to the elements laid down in Article 180 of the CC only in the cases when coercion is used immediately after the seizure of property in order to maintain its possession; and conversely, if coercion is used in order to avoid criminal liability, such act is not qualified as robbery under Article 180 of the CC.

11. Breaking into premises as the qualifying attribute of robbery under paragraph 2 of Article 180 of the CC excludes breaking into a guarded territory or a storage facility. Compared to the qualifying attribute of theft, the concept 'premises' is understood by analogy, however, additional circumstances are relevant for qualifying the act of robbery in the case law: the offender's relationship with the victim, the direction of the offender's intent before breaking into, the use of violence, threats or deprivation of the possibility to resist.

Therefore, it should be recommended to the legislator to establish the qualifying attributes of breaking into premises, a storage facility or a

guarded territory in the same way in the elements of theft and robbery in the CC. If the legislator attributes a different meaning to the qualifying attributes of robbery and theft in relation to breaking into, such attributes of the said elements should be described by different wordings.

12. The division between qualifying and especially qualifying attributes in relation to the use of instruments as established in Article 180 of the CC shows a lack of precision and clarity: the criterion of the selection of items referred to is unclear, the attributes are not consistent, both a wide-range group of items and a specific item of one group have been established as separate qualifying attributes. The instruments referred to in paragraphs 2 and 3 of Article 180 of the CC have been divided according to the criterion of dangerousness, which is determined only according to the characteristics of the item used, regardless of the way of its use.

On these considerations, it is recommended to the legislator to consider the possibility of establishing the differentiation of qualifying attributes in the criminal law based on the way of use of instruments.

13. The expression ‘*any other item specially designed to injure a person*’, which reinforces a qualifying attribute, is misleading and inappropriate because it does not conform to the concept of this attribute developed by the case law of cassation according to which this attribute can include not only the items, which the offender prepares or adjusts for injuring in advance or during robbery, but also the items which, although not prepared for injuring in advance, have been pre-selected and taken for this purpose.

Therefore, it is recommended to the legislator to correct the expression of the qualifying attribute ‘any other item specially designed to injure a person’ in paragraph 2 of Article 180 of the CC by removing the words that the item should be specially designed to injure a person and replacing them with the words ‘any other item selected (taken) or used to injure a person’.

14. The recognition of the use of a knife as a separate qualifying attribute is excessive because the circumstances involving the use of

any knife in the commission of robbery may be described by other broader-scope attributes: non-firearm, another item specially designed to injure a person.

Therefore, it is recommended to the legislator to remove the attribute of the use of a knife from paragraph 2 of Article 180 of the CC and treat the use of a knife as an attribute increasing the dangerousness of the act, which conforms to the qualifying attributes of the use of another item specially designed to injure a person or a non-firearm.

15. The concept of the attribute of the use of a non-firearm, compared to the provisions of the Law on the Control of Firearms and Ammunition of the Republic of Lithuania, is more extensive in the sense that under this attribute a non-firearm may also include instruments the original purpose of which is not related to injuring and is later modified for that purpose.

16. The concept of the use of a firearm developed by the case law of cassation according to which emphasis is placed on the suitability of a weapon to be used according to its purpose deserves criticism. This condition rules out the possibility of qualification under paragraph 3 of Article 180 of the CC of the use of items which, taking into consideration the perception of the victim himself of the dangerousness of the situation, exert the same threat and impact to overcome the victim's will as that exerted when threatening by a firearm.

Therefore, it is recommended to attribute the weapons, which are very similar to firearms in their technical data and appearance and which are used for robbery, to the attribute of the use of a firearm, although the concepts of the special law may be amended.

When deciding on the presence of the attribute of the use of a firearm, the following rules of legal qualification may be proposed:

- *If a firearm is used as a means of mental coercion (it is used for threatening), such a situation should be assessed under paragraph 3 of Article 180 of the CC.*

- *If a firearm is used as a means to injure a person but not according to its designation (for example, instead of firing, the butt of the firearm is used to hit a blow on the head), such a situation conforms to paragraph 2 rather than paragraph 3 of Article 180 of the CC.*

- *If a firearm is used according to its purpose (it is fired and a person is injured or not), such a situation should be assessed under paragraph 3 of Article 180 of the CC.*

17. The recognition of the use of an explosive as an especially qualifying attribute is, in principle, predetermined by the circumstance that such action can cause serious consequences not only to the victim but also to other persons or property in the area of the explosion. If explosives are not so powerful, their use in itself does not predetermine the qualification of the act under paragraph 3 of Article 180 of the CC.

Therefore, it is recommended not to attribute the use of pyrotechnic articles for robbery to the qualifying attribute 'the use of an explosive' and treat such a case as conforming to the qualifying attribute of robbery 'the use of any other item specially designed to injure a person'.

SCIENTIFIC PUBLICATIONS OF THE AUTHOR ON THE TOPIC OF THE DISSERTATION

1. ŽUKOVAITĖ, Inga. Bendrininkavimo institutas plėšimo bylų jurisprudencijoje [*The Institute of Complicity in Criminal Cases of Robbery*]. *Mokslo darbai. Teisė*. No 86, p. 160–173.
2. ŽUKOVAITĖ, Inga. Plėšimas nukentėjusiojo valią palaužus naudojamais įrankiais [*The Robbery Made by Using Tools with a Purpose to Break Victim's Will*]. *Mokslo darbai. Teisė*. No 98, p. 168-180.

THE AUTHOR'S PRESENTATIONS IN INTERNATIONAL RESEARCH CONFERENCES

1. In March 2017, the author took part in the international seminar of PhD students and young researchers 'The Role of Dialogue in Creating and Applying Law' organised by Lodz University Faculty of Law (together with other participants of the International Network of Doctoral Studies in Law – Frankfurt am Main J.W. Goethe University Faculty of Law, Paris Nanterre-La Défense University Faculty of Law and Vilnius University Faculty of Law). Delivered presentation – 'Discussion of the Law-Making Process and Case Law: a Precondition to Quality Law-Making'.

2. In May 2018, the author participated in the 6th International Conference of PhD students and young researchers 'Digitalization in Law' of the Faculty of Law of Vilnius University. Delivered presentation – 'Impact of Cyber Technologies on the Mechanism of Commission of Other Crimes'.

ABOUT THE AUTHOR

Inga Žukovaitė was born on 20 April 1986 in Molėtai.

Education:

- In 2004, finished the Gymnasium of Molėtai.
- In 2004–2009, full-time integrated studies in the Faculty of Law, Vilnius University. In 2009, Master's degree in Law (Criminal Justice Specialisation).
- In 2010–2017, extended doctoral studies in the Criminal Justice Department of the Faculty of Law, Vilnius University.

Specific professional experience:

- 2008 – 2011 Court Clerk, Specialist, Supreme Court of Lithuania.
- 2011 – to date, Assistant to the Judge, Criminal Law Group, Department of Legal Research and Summarising, Supreme Court of Lithuania .

PLĖŠIMO SUDĖTIES PROBLEMINIAI ASPEKTAI (Resume of the thesis in Lithuanian)

MOKSLINĖ PROBLEMATIKA

Plėšimas yra viena iš neabejotinai pavojingiausių nusikalstamų veikų, kurios pavojingumą lemia keletas priežasčių. Baudžiamosios teisės teorijoje plėšimas priskiriamas prie „savaiminiu blogiu“ (lot. *mala en se*)²⁸ įvardijamų nusikalstamų veikų, nes juo kėsiniama į pagrindines baudžiamosios teisės saugomas vertybes – asmens nuosavybę, sveikatą ir laisvę. Minėtojo nusikaltimo pavojingumas susijęs su smurtiniu kėsinimusi į kito asmens nuosavybę. Tai ne tik viena iš pavojingiausių, bet ir viena iš dažniausiai daromų nusikalstamų nuosavybei veikų, dėl to plėšimo bylos sudaro didelę teismų darbo krūvio dalį. Pagal statistikos duomenis, Lietuvoje 2012 m. buvo užregistruoti 1 923 plėšimai, 2013 m. – 1 866, 2014 m. – 1 690, 2015 m. – 1 565, 2016 m. – 1 277 plėšimai²⁹. Per 2012 m. pirmosios instancijos teismuose išnagrinėtos 20 665 bylos, iš jų pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso³⁰ (toliau – BK) 180 straipsnio 1 dalį – 625 bylos, pagal BK 180 straipsnio 2 ir 3 dalis – 208 bylos³¹; 2013 m. išnagrinėtos 20 737 bylos, iš jų pagal BK 180 straipsnio 1 dalį – 497 bylos, pagal BK 180 straipsnio 2 ir 3 dalis – 167 bylos³²; 2014 m. išnagrinėtos 21 674 bylos, iš jų pagal BK 180 straipsnio 1 dalį – 547 bylos, pagal BK 180 straipsnio 2 ir 3 dalis – 210 plėšimo bylų³³; 2015 m. pirmosios instancijos teismuose išnagrinėtos 18 963 bylos, iš jų pagal BK 180 straipsnio 1 dalį – 464 bylos, pagal BK 180

²⁸ ŠVEDAS, G. Veikos kriminalizavimo kriterijai: teorija ir praktika. *Teisė*, 2012, Nr. 82, p. 19–20.

²⁹ Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Duomenys apie užregistruotus ir išaiškintus plėšimus (Forma_PLĖŠ) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.ird.lt/lt/paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-paslaugos/nusikalstamos-veikos-lietuvoje-2006-2015-metais/oid.1023> [žiūrėta 2017 m. vasario 10 d.].

³⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.

³¹ Nacionalinė teismų administracija. 2012 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose) [interaktyvus]. Ataskaita parengta pagal LITEKO duomenų bazėje sukauptus duomenis. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106> [žiūrėta 2015 m. sausio 3 d.].

³² *Ibid.*, 2013 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita.

³³ *Ibid.*, 2014 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita [žiūrėta 2015 m. gegužės 15 d.].

straipsnio 2 ir 3 dalis – 177 bylos³⁴; 2016 m. iš viso išnagrinėta 17 115 bylų, iš jų 400 bylų pagal BK 180 straipsnio 1 dalį ir 155 bylos pagal BK 180 straipsnio 2 ir 3 dalis³⁵. Šie statistikos duomenys patvirtina, kad plėšimo bylos pirmosios instancijos teismuose yra dažnos: vidutiniškai sudaro 3,4 proc. visų nagrinėjamų bylų, o dėl 43 proc. įregistruotų plėšimų iškeltos bylos perduodamos teismui ir priimami atitinkami nuosprendžiai. Be to, pabrėžtina, kad neretai plėšimo bylos šia instancija nagrinėti nebaigiamos, dėl to per pastaruosius penkerius metus kasmet vidutiniškai 3 proc. Lietuvos Aukščiausiajame Teisme (toliau – ir LAT) nagrinėjamų bylų yra plėšimo bylos. Kasacinės instancijos teisme 2012 m. išnagrinėtos 662 bylos³⁶, iš jų 26 – plėšimo; 2013 m. – 569 bylos³⁷, iš jų 16 – plėšimo; 2014 m. – 567 bylos³⁸, iš jų – 10 plėšimo; 2015 m. – 594 bylos³⁹, iš jų – 24 plėšimo; 2016 m. – 454 bylos⁴⁰, iš jų – 11 plėšimo bylų⁴¹. Bendroji bylų mažėjimo tendencija⁴² apima ir plėšimo bylų skaičiaus mažėjimą, bet plėšimo bylų nagrinėjimo procentas kol kas nekinta, taip pat nemažėja bylų dėl plėšimo skaičius iš visų teisme nagrinėtų bylų, o pastarųjų penkerių metų statistikos duomenys rodo, kad vidutiniškai 2,5 proc. pirmosios instancijos teisme išnagrinėtų plėšimo bylų perduodamos kasaciniam teismui. Taigi galima vertinti, kad įstatymo (BK 180 straipsnio) taikymo klausimai tebėra aktualūs, be to, nuolat kyla įvairaus pobūdžio šios srities teisės aiškinimo problemų.

Nors Lietuvoje kriminogeninė padėtis ir baudžiamoji politika ne visada yra tiesiogiai susijusios, nes kuriant įstatymus ne tiek svarbi

³⁴ *Ibid.*, 2015 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita [žiūrėta 2016 m. gruodžio 23 d.].

³⁵ *Ibid.*, 2016 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/4641> [žiūrėta 2017 m. liepos 4 d.].

³⁶ LAT metinis informacinis pranešimas, 2012 m. [interaktyvus]. Vilnius, 2013, p. 55. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/lt/naujienos/metiniai-pranesimai.html> [žiūrėta 2016 m. lapkričio 5 d.].

³⁷ LAT metinis informacinis pranešimas, 2013 m. [interaktyvus]. Vilnius, 2014, p. 79. *Ibid.*

³⁸ LAT metinis informacinis pranešimas, 2014 m. [interaktyvus]. Vilnius, 2015, p. 67. *Ibid.*

³⁹ LAT metinis informacinis pranešimas, 2015 m. [interaktyvus]. Vilnius, 2016, p. 59. *Ibid.*

⁴⁰ LAT metinis informacinis pranešimas, 2016 m. [interaktyvus]. Vilnius, 2017, p. 60. *Ibid.*

⁴¹ Informacija pagal LITEKO duomenų bazėje sukauptus duomenis, gauta iš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo.

⁴² Mokslinėje studijoje patvirtinama nuostata, kad ekonominė krizė savaime nusikalstamumo nedidina, taigi bylų skaičiaus mažėjimo tendencija neturėtų būti siejama su ekonominės krizės pabaigos padariniais: ANDRUŠKEVIČIUS, A.; ISOKAITĖ, I.; KRIAUCIŪNAS, D.; KŪRIS, E. ir kt. Krizė, teisės viešpatavimas ir žmogaus teisės. Mokslinis tyrimas. Vilnius: Vilniaus universitetas, Šiaulių „Titnagas“, 2015, p. 416–420.

kriminogeninė padėtis, kiek įstatymų leidėjo pasirinkta prioritentinė kryptis, visgi manytina, kad baudžiamoji jurisprudencija ir teisėkūra negali ignoruoti veikos dažnumo faktoriaus. Pagal statistikos duomenis matyti, kad nusikalstamą plėšimo veiką dažniausiai atlieka jauni asmenys, nepilnamečiai⁴³, kurių atžvilgiu įgyvendinti baudžiamąją atsakomybę būna itin skaudu ir sunku. Būtina tinkamo šios atsakomybės rūšies įgyvendinimo prielaida – aiški plėšimo nusikaltimo sudėtis, teisingas jos požymių interpretavimas, tinkamas įstatymo taikymas. Plėšimo metu nukenčia net kelios pagrindinės baudžiamosios teisės saugomos vertybės, nes šiuo nusikaltimu kėsinamasi ir į patį asmenį, ir į jo nuosavybę, taigi plėšimo nusikaltimo padariniai visada yra materialiniu ir moraliniu požiūriu sunkūs. Valstybės siekis sumažinti plėšimų skaičių nėra vienatiksliis, jis yra susijęs ir su kitu itin svarbiu viešuoju interesu – sunkių nusikaltimo padarinių mažinimu, antai siekis sumažinti ginklų naudojimą plėšiant apima galimybę sumažinti ir sunkių kūno sužalojimų ar nužudymų skaičių⁴⁴. Manytina, kad pirmoji (ko gero, ir viena iš pagrindinių) prielaida siekiant minėtųjų tikslų yra aiški nusikalstamos veikos samprata, kurios kūrimas visada yra susijęs su aiškių nusikalstamos veikos sudėties požymių įvirtinimu baudžiamajame įstatyme ir vienodu jų turinio aiškinimu praktikoje.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat konstatuojama, kad įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas ir neprieštaringas, teisės aktų formuluotės – tikslios, be to, turi būti užtikrinamas teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna⁴⁵. Priėmus 2000 m. Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą buvo įtvirtinta nauja plėšimo nusikaltimo sudėtis. Svarbių pokyčių įvyko nustatant pagrindinės plėšimo sudėties požymius, atnaujintos ir kvalifikuotosios plėšimo sudėtyis. Buvo iš esmės pakeistas plėšimo veikos padarymo būdo požymis, kuris lėmė ir kitokį veikos

⁴³ DRAKŠAS, R. Svarbesni nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės klausimai. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 12, 14.

⁴⁴ TONRY, M. The Oxford Handbook of crime and public policy. Oxford university press, 2009, p. 103.

⁴⁵ Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 7-254.

baigtumo vertinimą, sukurta visiškai kitokia kvalifikuojamųjų požymių grupavimo sistema, įtvirtinti iki tol netaikyti kvalifikuojamieji požymiai ir kt. Taigi teisėkūra pateikė naują plėšimo sudėties aiškinimo ir baudžiamojo įstatymo taikymo iššūkį, o iškeltieji uždaviniai sprendžiami jau daugiau nei dešimt metų. Plėšimo sudėčiai suteikus naują, baudžiamajame įstatyme įtvirtintą turinį, nuo 2000 m. BK įsigaliojimo buvo plėtojama kasacijos praktika, įtvirtinusi pagrindus tinkamai taikyti įstatymą ir kurti minėtojo nusikaltimo sampratą, tačiau vientisų mokslinių tyrimų šia tema praktiškai nebuvo atliekama. Trūkstant mokslinių plėšimo sudėties tyrimų, nelengva įvertinti ne tik 2000 m. BK 180 straipsnyje įtvirtintos nusikaltimo sudėties sandarą ir pačią nusikaltimo sampratą, bet kyla sunkumų pateikiant ir sisteminį nusikaltimų nuosavybei vertinimą, apimančią teisės aktuose įtvirtintų nusikaltimo sudėties požymių aiškumą, nuoseklumą, vidinę nuostatų darną. Plėšimo nusikaltimo sudėties tyrimų baudžiamosios teisės moksle padėtis yra gana prieštaringa – nors iš esmės teismų praktika nagrinėjant plėšimų bylas yra gausi ir įvairi, mokslinė plėšimo nusikaltimo sudėties analizė kol kas tebėra labai fragmentiška. Plėšimo sudėties požymiai iki šiol buvo tiriami tik kitų nusikalstamų veikų analizės kontekste.

Apibūdinant minėtąją teisės mokslo situaciją galima teigti, kad priėmus 2000 m. BK dar nebūta vientiso tyrimo, kurį atliekant būtų kokybiškai aprašytas plėšimo nusikalstamos veikos sudėties požymių turinys, pateikta bendroji jų taikymo ir aiškinimo teismų praktikos analizė; nors plėšimo bylų nagrinėjimo praktika itin gausi, vis dėlto trūksta šios nusikalstamos veikos sudėties požymių aprašymo teisinės technikos vertinimo. Viena vertus, po 2000 m. BK įsigaliojimo su šiuo nusikaltimu susijusi teisėkūra buvo gana stabili (BK 180 straipsnis keistas du kartus, sudėtį papildant naujais kvalifikuojamaisiais požymiais, o pagrindinės sudėties požymių nekeičiant), kita vertus, kasacinė įvairių plėšimo sudėties požymių aiškinimo praktika yra itin įvairi, dinamiška, kartais net prieštaringa. Minėtosios aplinkybės taip pat pagrindžia šio mokslinio tyrimo aktualumą. Atsižvelgiant į tai manytina, kad yra būtinas išsamesnis plėšimo nusikalstamos veikos sudėties mokslinis

tyrimas, kurio pagrindas turėtų būti nuodugni BK 180 straipsnio sudėties požymių turinio ir kasacinės praktikos suformuluotų teisės taikymo taisyklių analizė. Toks tyrimas yra reikšmingas nusikaltimų nuosavybei instituto doktrinai plėtoti, papildant ją išsamia plėšimo nusikalstamos veikos sudėties požymių analize. Taigi akivaizdu, kad pasirinktoji disertacijos tema yra aktuali baudžiamosios teisės mokslui ir teisėkūrai, naudinga siekiant tinkamai taikyti baudžiamąjį įstatymą.

TYRIMO OBJEKTAS IR TIKSLAS

Tyrimo objektas – plėšimo sudėties požymių (pagrindinių ir kvalifikuojamųjų) įtvirtinimo raidos analizė, įtvirtintų požymių interpretavimas ir taikymas bendrosios kompetencijos teismų praktikoje.

Tyrimo tikslas – remiantis įstatymų leidėjo teisėkūra, jos taikymo praktika ir teorine moksline analize, siekiama atskleisti plėšimo sampratą, plėšimo pagrindinės (BK 180 straipsnio 1 dalis), kvalifikuotosios (BK 180 straipsnio 2 dalis) ir itin kvalifikuotosios (BK 180 straipsnio 3 dalis) sudėčių požymių turinį ir santykį, nustatyti teorines plėšimo sudėčių požymių teisinės raiškos bei įtvirtinimo, praktines plėšimo veikų kvalifikavimo problemas, pateikti rekomendacijų ir siūlymų toms problemoms spręsti.

ĮGYVENDINAMIEJI TYRIMO UŽDAVINIAI

Tyrimo tikslas pasiekiamas įgyvendinant tokius uždavinius:

- 1) išanalizuoti plėšimo sampratos variantus remiantis lyginamuoju, istoriniu ir kt. metodais;
- 2) atskleisti plėšimo sampratos raidos tendencijas Lietuvoje galiojusiuose baudžiamuosiuose įstatymuose;
- 3) iširti 2000 m. BK įtvirtintų plėšimo pagrindinės ir kvalifikuotųjų sudėčių požymių turinį;
- 4) įvertinti plėšimo sudėčių (pagrindinės ir kvalifikuotųjų) požymių, įtvirtintų baudžiamajame įstatyme, tikslumo, aiškumo ir jų

kriminalizavimo pakankamumo (nepakankamumo) aspektus, jų turinio santykį su kitų nusikalstamų veikų požymiais;

- 5) remiantis kasacine praktika suformuluoti plėšimo sudėčių (pagrindinės ir kvalifikuotųjų) požymių kvalifikavimo taisykles;
- 6) pateikti plėšimo sudėčių (pagrindinės ir kvalifikuotųjų) požymių išraiškos BK tobulinimo teisėkūroje, jų turinio aiškinimo doktrinoje ir praktikoje siūlymų ir rekomendacijų.

DISERTACIJOS TEMA ATLIKTŲ TYRIMŲ APŽVALGA IR ŠALTINIAI

Šio tyrimo šaltiniai yra Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai ir kiti teisės aktai, reikšmingi plėšimo sudėties požymiams tirti. Pagrindinis tyrimo šaltinis – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (*Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741). Nagrinėjant plėšimo objekto ir dalyko požymius itin svarbus šaltinis – Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (*Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262). Atskleisti plėšimo sampratos raidos aspektus padėjo ir istorinių teisės aktų, t. y. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Rusijos imperijos, tarpukario (1919–1940 m.) ir vadinamųjų tarybų laikotarpiais galiojusių teisės aktų, kuriuose buvo nustatyta baudžiamoji atsakomybė už plėšimą ir įtvirtinti plėšimo sudėties požymiai, analizė. Be to, darbo tyrimo šaltinis yra ir tikslingai pasirinktų užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai (jų galiojančios redakcijos). Darbe remiantis Lenkijos, Latvijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Italijos ir kt. baudžiamaisiais kodeksais siekta parodyti minėtųjų šalių teisėje įtvirtintos plėšimo sudėties požymių teisinės sampratos skirtumus ir panašumą, įvertinti plėšimo sudėties teisinio įtvirtinimo Lietuvos valstybėje teigiamas ypatybes ir trūkumus, iškelti probleminių klausimų bei pateikti galimų jų sprendimo modelių.

Itin svarbus šio tyrimo šaltinis, kuriam skirta daug dėmesio, – gausi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo plėšimo bylų nagrinėjimo praktika aiškinant ir

taikant plėšimo sudėčių požymius. Buvo atrinktos tirti 492 kasacinės nutartys, taigi galima teigti, kad išsamiai ištirta plėšimo bylų kasacinė praktika nuo 2004 m. iki 2017 m. rugsėjo. Minėtasis laikotarpis pasirinktas siejant jį su 2000 m. BK nuostatų taikymu ir aiškinimu plėtojama precedentų pagrindu. Taip pat atliekant atskirų klausimų analizę remtasi tyrimo dalykui reikšminga apeliacinės ir pirmosios instancijos teismų praktika. Aptariant užsienio mokslininkų darbuose išreikštas idėjas, iš dalies remtasi užsienio šalių teismų praktika kaip antriniu šaltiniu.

Atliekant tyrimą taip pat buvo analizuojami Lietuvos ir užsienio (daugiausia – Rusijos ir Italijos) mokslininkų darbai. Pabrėžtina, kad Lietuvos mokslinėje literatūroje plėšimo tema kalbama tik epizodiškai, daugiausia – tiriant kitas nusikalstamas veikas. Fragmentiškai plėšimo sudėties požymių probleminiai klausimai aptariami disertacijose, vadovėliuose ar moksliniuose straipsniuose, kuriuose tiriamos kitos nusikalstamos veikos nuosavybei. Išskirtinė O. Fedosiuko monografija⁴⁶ apie turto prievartavimą, kurioje lyginant su turto prievartavimu analizuojami kai kurie plėšimo sudėties požymiai; kvalifikuojamiesiems vagystės požymiams skirta A. Vosyliūtės disertacija⁴⁷, kurioje baudžiamosios atsakomybės už plėšimą aspektai aptariami pagal santykį su atvirąja vagyste bei kvalifikuojančių požymių (didelės vertės ir didelės mokslinės, istorinės arba kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas) aspektu. Plėšimo sudėties požymių aiškinimo ir kvalifikavimo klausimai iš dalies aptariami ir nusikalstamas veikas sveikatai ir gyvybei tiriančių mokslininkų darbuose, pavyzdžiui, R. Aliukonienės daktaro disertacijoje⁴⁸ apie sunkaus sveikatos sutrikdymo kvalifikavimo teorines ir praktines problemas, A. Milinio daktaro disertacijoje⁴⁹, skirtoje nužudymo sudėties analizei. Plėšimo sudėties bendrieji požymiai aptariami A. Drakšienės

⁴⁶ FEDOSIUKAS, O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002.

⁴⁷ VOSYLIŪTĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Daktaro disertacija. Vilniaus universitetas, 2009.

⁴⁸ ALIUKONIENĖ, R. Sunkus sveikatos sutrikdymas: teorinės ir praktinės kvalifikavimo problemos. Daktaro disertacija. Vilniaus universitetas, 2007.

⁴⁹ MILINIS, A. Baudžiamoji atsakomybė už nužudymą be pavojingumą didinančių ir mažinančių aplinkybių (BK 129 straipsnio 1 dalis). Daktaro disertacija. Vilniaus universitetas, 2009.

mokslinėse publikacijose⁵⁰. Čia paminėtina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo A. Pikelio knyga⁵¹, kurioje tiesiogiai kalbama apie plėšimo sudėties požymiams aiškinti aktualius klausimus. Plėšimo samprata po 2000 m. BK priėmimo pakito, todėl darbe siekiant atskleisti teisinių pokyčių esmę remtasi įvairių laikotarpių mokslininkų darbais, kurie, be kita ko, svarbūs tuo požiūriu, kad analizuojami ir 2000 m. BK istoriškai išlikę plėšimo požymiai. Dėl to tyrimui buvo svarbūs mokslininkų, kaip antai V. Stankevičiaus, N. S. Tagancevo (*Таганцев*), taip pat A. Klimkos, A. Arpanavičiaus, E. Bieliūno ir kt. moksliniai darbai. Iš užsienio mokslininkų remtasi R. D. Šarapovo (*Шаранов*), N. A. Lopašenko (*Лопашенко*), V. N. Kudriavcevo (*Кудрявцев*), A. V. Naumovo (*Наумов*), L. D. Gauchmano (*Гаухман*), A. I. Boicovo (*Бойцов*) ir kitų rusų autorių darbais, taip pat analizuoti Italijos mokslininkų F. Mantovano, F. Sgubbios, B. C. Baccareda'os, S. Lalomia'os, F. Antolisei'aus, G. L. Gatta'os ir kt. moksliniai darbai. Italijos teisės mokslo šaltiniai pasirinkti dėl to, kad juose kalbama apie šiuolaikinės demokratinės teisinės valstybės baudžiamąją teisėkūrą ir jurisprudenciją, be to, jie yra parengti pagal senąsias baudžiamosios teisės mokslo (ypač – nusikaltimų mokslinės srities nuosavybei) tradicijas, o Lietuvos mokslinėje literatūroje šie aspektai iš esmės neminimi. Tirti minėtųjų kitų šalių šaltinius rengiant mokslinį darbą buvo būtina ir naudinga, nes jie iš esmės papildė gana trumpą mūsų šalies mokslinės apyvartos šaltinių sąrašą.

DARBO MOKSLINIS NAUJUMAS, TEORINĖ IR PRAKTINĖ DARBO REIKŠMĖ

Plėšimo tema kol kas nesulaukė reikiamo Lietuvos baudžiamosios teisės mokslininkų dėmesio. Po 2000 m. BK priėmimo dar nebuvo jokio išsamaus plėšimo veikos mokslinio tyrimo, neapibendrinta gausi ir įvairi šios

⁵⁰ DRAKŠIENĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, Nr. 37; DRAKŠIENĖ, A.; STAUSKIENĖ, E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998.

⁵¹ PIKELIS, A. Baudžiamosios teisėkūros labirintai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas ir teismų praktika taikant Baudžiamojo kodekso 178 ir 180 straipsnius. Vilnius: Petro ofsetas, 2011.

kategorijos bylų teismų praktika, nors, kaip minėta, plėšimas – viena iš dažniausiai registruojamų nusikalstamų veikų. Taigi galima teigti, kad Lietuvoje plėšimo sudėties požymiai iki šiol buvo tiriama neišsamiai, tik kitų nusikalstamų veikų (vagystės, turto prievartavimo, nužudymo dėl savanaudiškų paskatų) sudėčių analizės kontekste. Sisteminės, visapusiškos vien plėšimo sudėties studijos atlikta nebuvo, nuo 2005 m. nebuvo atnaujinta ir kasacinės praktikos apžvalga. Įvertinus tokią situaciją manytina, kad šis mokslinis darbas Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje yra naujas ir gali tapti pagrindu ateities tyrimams, nes jame apibendrinami ir įvertinami BK 180 straipsnyje įtvirtintos nusikalstamos veikos sudėties požymiai, kalbama apie iki šiol neanalizuotas įstatymo taikymo problemas.

Šiame darbe pirmą kartą išsamiai atskleidžiamas plėšimo veikos padarymo būdo požymio turinys, lyginant su atitinkamų užsienio valstybių teisiniu reguliavimu ir remiantis Lietuvos moksle mažai žinoma gausia Italijos bei kitų valstybių baudžiamosios teisės doktrina įvertinamas pasirinktasis minėtojo požymio įtvirtinimo būdas. Taip pat pirmą kartą išsamiai tiriama plėšimo kvalifikuojamieji požymiai, įvertinamas jų tarpusavio santykis, įstatyme vartojamų šių požymių apibrėžiančių sąvokų tikslumas, logiškumas ir atitiktis požymio esmei. Pateikiama naujų minčių apie tai, ar tikslinga buvo įtvirtinti tam tikrus požymius, kaip antai peilio panaudojimo; abejojama, ar pagrįstai buvo įtvirtintas nuo Kodekso priėmimo dar netaikytas sprogmens požymis; kritikuojama kvalifikuojamojo požymio – specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto panaudojimo – įtvirtinimo įstatyme išraiška. Pirmą kartą remiantis kasacine praktika kuriama įrankio panaudojimo plėšimui samprata, atskleidžiami tokio panaudojimo ypatumai pagal naudojamą įrankį. Be to, darbe aptariamos Lietuvos baudžiamosios teisės moksle mažai žinomos ir retai vartojamos kategorijos – tiesioginio ir netiesioginio plėšimo sudėties rūšys.

Darbe pirmą kartą apibendrinama kasacinio teismo 2004–2017 m. plėšimo bylų praktika. Kartu su disertacijos išvadomis pateikiama bendrųjų siūlymų ir rekomendacijų, kuriais galėtų būti remiamasi teisėkūros procese

siekiant tobulinti baudžiamojo įstatymo nuostatas, apibrėžiančias baudžiamosios atsakomybės už plėšimą pagrindus. Manytina, kad šio disertacinio tyrimo teismų praktikos apibendrinamieji teiginiai galėtų būti naudingi teisės praktikams (teisėjams, advokatams, prokurorams ir kt.) kaip metodinė medžiaga tiriant ir nagrinėjant plėšimo bylas.

Kartu šis disertacinis darbas gali būti tinkamas pagrindas tęsti mokslinius plėšimo temos tyrimus, kuriant ir plėtojant Lietuvos baudžiamosios teisės doktriną nusikaltimų nuosavybei srityje. Atliktojo tyrimo rezultatai taikytini ir baudžiamojoje teisėkūroje. Tikėtina, kad disertacija galėtų būti naudinga ugdant teisės studentus ir rengiant profesionalius teisininkus, taip pat įdomi visiems besidomintiems baudžiamąja teise.

TYRIMO METODAI

Tyrimui atlikti buvo taikyti baudžiamojoje teisėje įprasti metodai, iš jų svarbiausieji – sisteminės analizės, lyginamasis, lingvistinis, loginis, istorinis.

Daugiausia darbe taikytas sisteminės analizės metodas, kuriuo buvo atliekama mokslinės literatūros, teisės aktų ir teismų praktikos analizė. Šis metodas buvo itin tinkamas baudžiamajame įstatyme įtvirtintų plėšimo sudėties požymių turinio prasmei atskleisti ir suprasti, be to, juo buvo remiamasi apibendrinant tyrimo rezultatus, darant išvadas ir teikiant siūlymų.

Lyginamasis metodas taikytas tiriant užsienio valstybių (Italijos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Prancūzijos Respublikos, Vokietijos Federacinės Respublikos, Rusijos Federacijos, Jungtinės Karalystės ir kt.) baudžiamųjų įstatymų nuostatas, susijusias su plėšimo sudėties požymiais. Atliekant lyginamąjį tyrimą tapo akivaizdžios kelios plėšimo pagrindinių sudėčių sampratos, todėl darbe buvo pasirinkta analizuoti šias sampratas įtvirtinančius baudžiamuosius įstatymus atitinkamai tų valstybių, kurių literatūra buvo prieinama kalbos požiūriu.

Lingvistinis metodas buvo taikomas atskleidžiant įstatyme įtvirtintų sąvokų („peilis“, „panaudojimas“, „specialiai žmogui žaloti pritaikytas daiktas“ ir kt.) prasmę, kuri teikia pagrindą formuoti įtvirtintojo požymio turinį ir vertinti jo logines sąsajas.

Istoriniu metodu šiame darbe remtasi atskleidžiant pagrindinių ir kvalifikuojamųjų plėšimo sudėties požymių įtvirtinimo įstatymuose raidos aspektus, lyginamuoju požiūriu apžvelgiant teisės šaltinių, kuriuose įtvirtinti plėšimo sudėties požymiai, nuostatas.

DISERTACIJOS GINAMIEJI TEIGINIAI

1. Plėšimas vertinamas kaip kvalifikuotoji vagystės sudėtis, todėl pagrindinės plėšimo sudėties požymiai, įstatyme įtvirtinti analogiškais sąvokomis apibrėžiant vagystės sudėtį, turėtų būti aiškinami vienodai, tačiau praktikoje tokių požymių plėšime nustatymui keliamos papildomos sąlygos.

2. Be BK 180 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos tiesioginio plėšimo sudėties, teismų praktikoje yra konstatuojama ir netiesioginio plėšimo sudėtis, taip pat atitinkanti BK 180 straipsnio 1 dalį.

3. Tie patys kvalifikuotųjų plėšimo sudėčių požymiai praktikoje interpretuojami skirtingai, be to, kvalifikuotosioms plėšimo sudėtims yra priskiriama perteklinių požymių, taigi reikalingas jų išraiškos BK tobulinimas.

4. Kvalifikuojamieji plėšimo požymiai, susiję su įrankių naudojimu, įstatyme apibūdinami įvardijant tik paties įrankio savybes, bet neatsižvelgiant į įrankio panaudojimo pobūdį, kuris iš esmės lemia skirtingą veikos pavojingumą.

DISERTACIJOS TURINIO SANTRAUKA

Disertacijos struktūra atitinka pasirinktąjį tyrimo objektą ir buvo derinama pagal iškeltuosius mokslinio darbo uždavinius. Disertaciją sudaro: įvadas, kuriame įvardijami ir aptariami tyrimo aktualumas, objektas, dalykas, tikslas, uždaviniai, tyrimo šaltiniai, darbo mokslinis naujumas, praktinė darbo

reikšmė, tyrimo metodai, disertacijos ginamieji teiginiai, tyrimo rezultatų aprobavimas ir darbo struktūra; tiriamoji-dėstomoji dalis, kurioje siekiant numatytojo tyrimo tikslo išsamiai analizuojamas tyrimo dalykas ir objektas; tyrimo rezultatų aptariamoji dalis, kurioje pateikiamos disertacijos išvados ir siūlymai; disertaciją rengiant naudotų literatūros šaltinių ir autorės mokslinių publikacijų disertacijos tema sąrašas. Disertacijos tiriamoji-dėstomoji dalis apima tris dalis, kurias savo ruožtu sudaro skyriai ir poskyriai.

Pirmoji disertacijos dalis „Plėšimo samprata“. Šią dalį sudaro tokie skyriai: „Plėšimo priskyrimas turtiniams nusikaltimams“, „Kriminologinė ir sociologinė plėšimo apibrėžtis“, „Plėšimo ir vagystės atribojimas“, „Plėšimo sampratos raida Lietuvos teisėje“.

Viena iš svarbiausių šios dalies temų – plėšimo sampratos aptarimas siekiant įvardyti egzistuojančių plėšimo sampratų pagrindus, pabrėžti pagrindinius tų sampratų skirtumus ir įvertinti, kuriai iš jų priskirtina 2000 m. BK 180 straipsnyje įtvirtinta nusikaltimo sudėtis.

Atliekant mokslinį tyrimą paaiškėjo, kad yra kelios grupės nuomonių ir plėšimo samprata skirtingai traktuojama prioritetiškai vertinant siekiamą apsaugoti kėsinimosi objektą. Teigiama, kad plėšimas – tai nusikaltimas, kuriam gali būti būdingi nusikaltimų nuosavybei ir nusikaltimų asmeniui požymiai. Dėl šios aplinkybės dažnai sprendžiamas klausimas, ar tai yra tam tikra vagystės rūšis, ar nusikaltimas asmeniui⁵². Skirtingos nuomonės kelia diskusijų, kurių tikslas yra atsakyti į klausimą, ar plėšimas yra smurtinio, ar turtinio pobūdžio nusikalstama veika? Atsižvelgiant į šį klausimą, disertaciniame darbe aptariamos skirtingos nuomonės šiuo klausimu, vertinami jų argumentai. Darbe palaikoma nuomonė, kad plėšimo pagrindinis tikslas yra kėsinimasis į kito asmens nuosavybę, o smurtas vartojamas tik kaip būdas tikslui pasiekti (instrumentinis smurtas), tuo remiantis ginama išvada, kad šis nusikaltimas, nors ir turintis smurtinio nusikaltimo požymių, turi būti aiškinamas remiantis turtinių nusikaltimų samprata.

⁵² ABRAMAVIČIUS, A.; BIELIŪNAS, E.; DRAKŠIENĖ, A. ir kt. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 360.

Lyginamuoju požiūriu aptariamas plėšimo nusikaltimo santykis su vagyste kitose valstybėse ir Lietuvoje. Disertaciniame darbe atskleidžiama, kad plėšimo santykio su vagyste samprata gali būti dvejopa dėl to, kad plėšimo veikos smurto elementui priskiriamos skirtingos teisinės reikšmės: 1) plėšimas kaip užpuolimas (Rusija, Baltarusija, Ukraina); 2) plėšimas kaip smurtinė vagystė (Lenkija, Latvija, Estija, Lietuva, Prancūzija, Vokietija, Italija).

Atskleidžiant turto grobimo vartojant smurtą sampratos ypatumus itin svarbus šio nusikaltimo požymių kriminalizavimo plėtotės tyrimas. Dėl to toliau šioje dalyje aptariamas ir plėšimo požymių teisinis reglamentavimas Lietuvoje nuo pirmųjų žinomų rašytinių baudžiamosios teisės šaltinių iki šių dienų, suskirstant skyrių „Plėšimo sampratos raida Lietuvos teisėje“ į poskyrius pagal periodus: „Plėšimo samprata pirmuosiuose rašytiniuose teisės šaltiniuose“, „Plėšimo samprata Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutuose“, „Plėšimo samprata Lietuvoje galiojusiuose Rusijos imperijos baudžiamuosiuose įstatymuose“, „Plėšimo samprata Lietuvos Tarybų Socialistinėje Respublikoje galiojusiuose įstatymuose“, „Plėšimo samprata nepriklausomos Lietuvos Respublikos baudžiamuosiuose įstatymuose“.

Antroji disertacijos dalis „Plėšimo pagrindinės sudėties požymiai“.

Ši dalis skirta konkrečiai pagrindinės plėšimo sudėties pagal BK 180 straipsnio 1 dalį požymių analizei. Dalį sudaro tokie skyriai: „Objektyvieji plėšimo sudėties požymiai“ (šio skyriaus poskyriuose tiriami: plėšimo objekto samprata, papildomas, pagrindinis objektas, dalykas, veika ir padariniai, būdas, priežastinis veikos padarymo ir turto pagrobimo ryšys); „Tiesioginio ir netiesioginio plėšimo sudėtys“; „Subjektyvieji plėšimo sudėties požymiai“ (subjekto ir kaltės požymiai); „Bendrininkavimas darant plėšimą“.

Darbe aptariama kritika plėšimo daugiaobjektiškumo požymiui, grindžiama argumentu, jog iš esmės smurtinės vagystės atskyrimas remiasi vien stipria tradicija, bet neatitinka nė vieno mokslinio kriterijaus ir praktinių poreikių. Nors apie kelių objektų sampratą ir plėšimo autonomiją išsakoma kritiškų nuomonių, grindžiamų teorine nuostata nusikaltimą sieti su vienu kėsinosi objektu, visgi disertaciniame darbe palaikoma pozicija, kad

valstybių įstatymuose istoriškai susiklostęs plėšimo įtvirtinimas kaip vienos nusikalstamos veikos, turinčios kelis skirtingus objektus, yra pateisinamas, suprantamas ir teisiniu požiūriu pagrįstas. Dėstoma, kad būtų neracionalu bandyti dirbtinai atskirti turto grobimą nuo smurtinių veiksmų ir vertinti juos kaip kelias nusikalstamas veikas vien dėl įsitikinimo, kad viena veika turi turėti tik vieną kėsinosi objektą, nes nebūtų visapusiškai įvertinama nusikalstamo reiškinių veiksmų visuma.

2000 m. BK įtvirtinta plėšimo sudėtis yra dviejų objektų ir apima du tiesioginius kėsinosi objektus, kurie tarpusavyje nėra lygiaverčiai teisinės apsaugos prioriteto prasme, bet jiems užtikrinama pakankama teisinė apsauga nuo pavojingų kėsinomų ir jie būtini visa apimančiam veikos teisiniui vertinimui. Poskyryje „Papildomas objektas“ be tokių objektų, kaip žmogaus sveikata, kūno neliečiamumas ir asmens veiksmų laisvė, analizuojama, ar tokie baudžiamosios teisės saugomų gėriai, kaip: orumas, gyvybė, seksualinio apsisprendimo laisvė, visuomenės saugumas gali būti priskirtini plėšimo papildomam objektui.

Poskyryje „Dalykas“ atskleidžiamas artimas vagystės ir plėšimo dalyko ryšys, išskiriami pagrindiniai reikalavimai plėšimo dalykui. Remiantis teismų praktikos tyrimu, atskleidžiama, kad plėšimo dalykas ne visomis savybėmis tapatus vagystės dalykui. Išskiriami daiktai, kurių dėl jų išskirtinės apyvartos neapima plėšimo dalyko požymis, aptariamos tokių atvejų teisinio vertinimo galimybės.

Poskyryje „Veika ir padariniai“ atskleidžiamas pagrobimas, pateikiamo požymis jo palyginimas su analogišku požymiu vagystės sudėtyje, išskiriami kasacinės praktikos suformuoti teisiniai aspektai būdingi būtent pagrobimui plėšimo sudėtyje. Kartu aptariamas plėšimo baigtumo klausimas, išskiriami kriterijai suformuoti kasacinės praktikos, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant, ar turto grobėjas, fiziškai užvaldęs turtą, jau buvo įgijęs galimybę disponuoti juo pagal savo valią. Atsižvelgiant į plėšimo metu perimant turtą susidarantį kaltininko tiesioginį fizinį ryšį su nukentėjusiuoju, sprendžiamas teisės taikymo klausimas – kaip teisiškai vertinti tokius atvejus, kai pats

nukentėjusysis atiduoda, perduoda kaltininkui turta? Ar tokie veiksmai atitinka plėšimui būdingą pagrobimo požymį?

Itin reikšmingu laikytinas poskyris „Būdas“, kuriame išsamiai analizuojamas BK 180 straipsnyje įtvirtintų veikos padarymo būdo požymio turinys. Parodoma, kad užpuolimo požymio pašalinimas iš plėšimo sudėties Lietuvos baudžiamajame įstatyme buvo progresyvus veiksmas, dėl kurio plėšimo veikos padarymo būdo požymio forma ir turinys tapo tikslesni, pašalintos abejonės dėl užpuolimo ir smurto vartojimo santykio, šių požymių dubliavimosi. Darbe atskleidžiama, kad aprašant plėšimo pagal 2000 m. BK 180 straipsnį veikos padarymo būdo turinį, doktrinoje ir teismų praktikoje vis dar yra teikiama klaidingų užpuolimo sąvokos aiškinimų. Šio termino vartojimas teismų sprendimuose ir aiškinant šio nusikaltimo sudėties požymius doktrinoje yra netikslus, nes plečiamas plėšimo sudėties požymių aiškinimas. Siekiama įtvirtinti nuostatą, kad plėšimo veikos padarymo būdą atitinka tik trys pavojingi veiksmai – fizinio smurto panaudojimas, grasinimas fizinio smurto panaudojimu ir kitoks galimybės priešintis atėmimas. Pasinaudojimas bejėgiška būkle jos nesukėlus plėšimo veikos padarymo būdo požymio neatitinka.

Kasacinėje praktikoje jau nuo pirmųjų 2000 m. BK taikymo metų buvo bandoma pateikti fizinio smurto sampratą, pabrėžiant atsiribojimą nuo fizinio smurto skirstymo pagal pavojingumą ir padarinių sunkumą, todėl apibendrinus kasacinę praktiką pateikiama fizinio smurto panaudojimo samprata.

Atskleidžiant grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą požymio turinį, analizuojama platesnė psichinės prievartos sąvoka, kuri gali būti suprantama skirtingai, išskiriama, kad plėšimui kvalifikuoti svarbu tai, kad ne bet kokia psichinės prievartos rūšis (sunkūs įžeidinėjimai, žeminimas, patyčios, įtikinėjimai, manipuliavimas, hipnotizavimas ar kt.) sudaro šį plėšimo sudėties požymį, o tik grasinimas, išreikštas tokia forma, kuri tiesiogiai įtvirtinama baudžiamajame įstatyme. 2000 m. BK 180 straipsnyje ne tik įtvirtinamas grasinimas kaip psichinės prievartos forma, bet ir (priešingai, negu,

pavyzdžiui, turto prievartavimo sudėtyje įtvirtintas kitokios psichinės prievartos požymis) konkretinamas pats grasinimo turinys bei tam tikri neigiami padariniai, taip nubrėžiant šio įstatymo taikymo ribas. Aptariamos ir įvertinamos grasinimo sąlygos, kylančios iš įstatymo nuostatų ir plėtojamose kasacinėje praktikoje. Taip pat rašoma apie nemažai diskusijų keliančių nukentėjusiojo suvokimo teisinio vertinimo klausimą, t. y. kokią reikšmę veikos teisiniui kvalifikavimui turi nukentėjusiojo suvokiamas grasinimo realumas. Tuo pagrindu darbe aptariami įvairūs doktrinoje siūlomi kriterijai, kuriais remiantis būtų galima spręsti apie grasinimo atitikimą realumo reikalavimui, pasitelkiant kasacinės praktikos pavyzdžius atskleidžiamos vyraujančios tendencijos Lietuvoje vertinant grasinimo realumą. Keliamas klausimas, ar nukentėjusiojo pasipriešinimas turi teisinę reikšmę pripažįstant grasinimo požymį. Kasacinės praktikos tyrimo pagalba atskleidžiamas itin įdomus šio požymio turinio aspektas, kai kaltininkas aktyviai ir kryptingai veikdamas sukuria grėsmingą situaciją ar pasinaudoja palankiomis aplinkybėmis ir taip sukuria grėsmingą, baimę keliančią aplinką nukentėjusiajam, kuri taip pat pripažįstamos kaip atitinkanti aptariamą požymį.

Analizuojant kitokio galimybės priešintis atėmimo požymį, parodoma, kad doktrinoje nėra bendros nuomonės dėl tam tikrų poveikių (hipnozės, kitų manipuliacinių technikų ir pan.) asmens psichikai priskyrimo vienai ar kitai prievartos rūšiai⁵³. Dar daugiau diskusijų kyla dėl įvairaus pobūdžio poveikio asmens psichikai vertinimo. Kita vertus, nepaisant plačių galimybių aprašomų doktrinoje įgyvendinti šį požymį, jį atitinka ne bet kokie kaltininko veiksmai, taigi išskiriamos tik šiam požymiui būdingos savybės, nustatomi atribojimo kriterijai, suformuoti kasacinėje praktikoje.

⁵³ R. D. Šarapovas siūlo tokius atvejus laikyti fiziniu smurtu dėl to, kad net ir vien informuojant apie būsimąjį poveikį nukentėjusiajam sukeliama bejėgiškumo būklė, vertintina kaip fizinė žala. A. S. Rubcovos nuomone, psichinis smurtas gali tapti fizinio smurto išraiška, bet būtina įvertinti jo padarinius – pasak jos, dėl grasinimo asmuo gali patirti širdies smūgį, prarasti sąmonę ir pan., bet dėl to psichinis smurtas netampa fiziniu smurtu. РУБЦОВА, А. С. Гипноз как вид психического принуждения. *Из: Современная уголовная политика: поиск оптимальной модели. Материалы VII Российского конгресса уголовного права (31 Мая – 1 Июня 2012 года). Отв. ред. В. С. Комиссаров. Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, Юридический факультет: Проспект, 2012, p. 247.*

Taip pat darbe atskleidžiama, kad praktikoje kyla nemažai problemų (ir nuoseklumo trūksta) dėl kaltininko veiksmų priskyrimo fizinio smurto panaudojimo ar kitokio galimybės priešintis atėmimo požymiams. Taip išryškinama plėšimo požymių dubliavimo problema. Teismai fizinio smurto panaudojimo ar grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą padarinius, kitaip tariant, nukentėjusiojo valios palaužimą, neretai įvertina ir pagal fizinio smurto ar grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą, ir pagal atėmimo galimybės priešintis požymius.

Be kita ko, aptariama problema, kylanti praktikoje dėl ribos nustatymo tarp to, kada smurtas nukreiptas į asmenį, o kada į daiktą. Fizinio smurto, grasinimo ar kitokio valios palaužimo būdo taikymo tikslas yra reikšmingas kriterijus kvalifikuojant nusikalstamas veikas kaip plėšimo ir nužudymo sutaptį arba kaip nužudymą ir vagystę. Smurto kryptingumo klausimas labai svarbus sprendžiant dėl plėšimo veikos atribojimo nuo atvirosios vagystės.

Taip pat reikšmingu ir nauju laikytinas tiesioginio ir netiesioginio plėšimo sudėčių sampratų aprašymas, jų įtvirtinimo kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose įvertinimas. Išskiriamos netiesioginio plėšimo hipotezės: 1) kai kaltininkas pavartoja prievartą iš karto po turto atėmimo, siekdamas jį išlaikyti; 2) kai kaltininkas pavartoja prievartą iš karto po turto atėmimo, siekdamas išvengti baudžiamųjų padarinių. Tokie atvejai praktikoje laikomi pirminio nusikalstamo sumanymo modifikavimu, suteikiant nusikalstamiems veiksams naują prasmę⁵⁴. Palyginus su kitų valstybių patirtimi, įvardijami ir plėtojami būdai, kaip gali būti atliekamas teisinis netipinių plėšimo sudėčių vertinimas. Atskleidžiamas Lietuvos praktikoje gana dažnai vartojamas specialusis veikos *peraugimo* terminas kaltininko veiksams apibūdinti. Tiriama, ar tokio termino vartojimas nereiškia netipinio plėšimo sudėties. Konstatuojama, kad nors Lietuvos baudžiamajame įstatyme

⁵⁴ Pvz., vagystės metu kaltininkas užklumpamas nukentėjusiojo arba pasipriešinimas turto užvaldymui kyla iš trečiųjų asmenų bandant sulaikyti kaltininką.

netiesioginio plėšimo sudėtis nėra įtvirtinta, bet netiesioginio plėšimo samprata yra pripažįstama doktrinoje ir plėtojama kasacinėje praktikoje.

Skyriuje „Subjektyvieji požymiai“ be subjekto požymio esminių aspektų aptarimo, atskleidžiama ir praktikoje pasitaikantys klaidingų įstatyme nenumatytos tyčios rūšies taikymo atvejai.

Galiausiai šioje dalyje aprašoma atliekant mokslinį tyrimą išryškėjusi bendrininkavimo plėšime tendencija. Išdėstomos pagrindinės veikų kvalifikavimo problemos, susijusios su plėšimo sudėties ir bendrininkavimo sudėties požymių visuminiu vertinimu (pvz., susitarimo ribų nustatymas ir ribų peržengimas, kaltininkų tyčios kryptingumo vertinimas).

Trečioji disertacijos dalis „Kvalifikuojamieji plėšimo požymiai“.

Šią dalį sudaro tokie skyriai: „Kvalifikuojamųjų požymių grupavimo kriterijai“; „Įsibrovimas į patalpą“; „Plėšimo požymiai, susiję su žmogaus sveikatai ar gyvybei pavojingų daiktų naudojimu“ (poskyriai: „Įrankio panaudojimo samprata“; „Peilis“; „Kitas specialiai žmogui žaloti pritaikytas daiktas“; „Nešaunamasis ginklas“; „Šaunamasis ginklas“; „Sprogmenys“), „Organizuota grupė“.

Darbe pateikiamas plėšimo kvalifikuojamųjų požymių grupavimas pagal: veikos padarymo būdą; dalyko ypatumus; bendrininkavimo ypatumus.

Keliamas klausimas, kodėl plėšimas įsibraunant į saugyklą ar saugomą teritoriją, skirtingai negu vagystės atveju, nepripažįstamas kvalifikuotąja sudėtimi. Plėšimo sudėtyje nesant atitinkamų atskirų požymių (įsibrovimas į saugyklą ar saugomą teritoriją) svarstyti tokių veikų atitikties įsibrovimo į patalpą požymiui galimybė. Aptariama, kuo neteisėto įsibrovimo samprata plėšime skiriasi nuo neteisėto įsibrovimo vagystės atveju. Išskiriamos kvalifikavimo taisyklės suformuotos kasacinės praktikos taikant šį požymį.

Skirtingų valstybių įstatymų turinys atskleidžia, kad yra itin įvairių būdų nustatyti kvalifikuotojo plėšimo požymius pagal įrankių naudojimą. Įvertinus 2000 m. BK 180 straipsnio struktūrą, doktrinos nuostatas dėl nusikalstamos veikos požymių įtvirtinimo bei kitų šalių pavyzdžius, teigiama,

kad Kodekse įtvirtintam kvalifikuojamųjų požymių, žyminčių įrankių panaudojimą, skirstymo būdui trūksta tikslumo ir aiškumo.

Atskleidžiama, kad įrankio panaudojimo samprata apima ne tik tiesioginį daikto panaudojimą pagal jo tikslinę paskirtį, bet ir netiesioginį. Atsižvelgiant į tai, analizuojama, ar tiesioginis ir netiesioginis įrankio panaudojimas pagrįstai pagal BK 180 straipsnį teisinio kvalifikavimo prasme laikomi vienodo pavojingumo veikomis.

Atskirai darbe išsamiai tiriami kvalifikuojamieji požymiai pagal naudojamą įrankį. Atsakoma į klausimą, kokie pagrindiniai kriterijai, kuriais remiantis daiktai priskiriami atskiriems kvalifikuojamiems požymiams. Pateikiamas pasiūlymas šalinti peilio panaudojimo požymį iš BK 180 straipsnio 2 dalies. Vertinamas kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto panaudojimo požymio santykis su BK 258 straipsnyje įtvirtintu požymiu, atsakoma į klausimą, ar tai tapataus turinio požymiai. Be to, atskleidžiama, kad 2000 m. BK įtvirtinta minėto požymio teisinė išraiška yra netinkama, nes pabrėžia daikto savybę – specialų jo pritaikymą žaloti, t. y. tam tikrą daikto savybių pakeitimą, specialų daikto perdarymą ar patobulinimą, suteikiant jam papildomų funkcinių ginklo savybių, kurios nebuvo jo pirminė sukūrimo paskirtis, tuo tarpu doktrina ir kasacinė praktika formuoja kitokią požymio sampratą, kuri siejama su daikto panaudojimo plėšimui būdo pavojingumu, todėl pateikiami siūlymai įstatymų leidėjui tobulinti šio požymio aprašymą įstatyme. Be nešaunamojo ginklo panaudojimo požymio turinio atskleidimo, atsakoma į klausimą, kaip vertinti situacijas, kai panaudojami daiktai, kuriuos sukūrimas nebuvo numatoma paskirtis žaloti, bet vėliau buvo specialiai perdirbti ir parengti žalojimo funkcijai. Ar pagrįsta pritarti nuomonei, kad ir tokių daiktų panaudojimas vertintinas kaip nešaunamojo ginklo panaudojimo požymis.

Atskleidžiant šaunamojo ginklo panaudojimo požymio sampratą svarbu išsiaiškinti šaunamojo ginklo sąvoką 2000 m. BK 180 straipsnio 3 dalies prasme ir jo panaudojimo sampratos aspektus būdingus tik šio plėšimo požymio taikymui. Atskleidžiama šaunamojo ginklo panaudojimo požymio

samprata santykiyje su specialiaame įstatyme, reguliuojančiame ginklų apyvartą, įtvirtinta sąvoka, sprendžiama, ar pakanka požymio konstatavimui formaliai vadovautis šaunamojo ginklo sąvoka. Be to, aptariama dujinių ginklų teisinio vertinimo problematika šio kvalifikuojamojo požymio kontekste, taip pat ginklų panašių į šaunamuosius panaudojimo plėšime teisinio vertinimo problematika vertinant nukentėjusiojo suvokimą. Išreiškiama kritika kasacinės praktikos suformuotai taisyklei vertinti tinkamumą naudoti ginklą aplinkybę, remiantis iš esmės specialisto išvadomis apie ginklo technines savybes. Pateikiami pasiūlymai, kaip vertinti skirtingus šaunamojo ginklo panaudojimo atvejus.

Pirmą kartą doktrinoje atliekamas tyrimas dėl kvalifikuojamojo požymio - sprogmens panaudojimas - turinio, atsakoma į klausimą, ką reiškia šio požymio pavojingumo pobūdis. Atskleidžiama, kad požymio pavojingumas iš esmės yra siejamas su aplinkybe, kad tokiu atveju gali būti padaroma didelė žala ne tik pačiam nukentėjusiajam asmeniškai, bet ir kitiems asmenims, esantiems sprogimo zonoje (ar patenkantiems į ją), bei materialiesiems objektams. Atsakoma į klausimą, ar įvairių pirotechninių medžiagų panaudojimas taip pat atitinka šį požymį.

Galiausiai atskleidžiamas organizuotos grupės požymio turinys, santykis su BK 25 straipsnio 3 dalimi. Taip pat aptariamos kasacinėje praktikoje kylančios veikų kvalifikavimo problemos ir išskiriamos šiam požymiui suformuluotos teisės taikymo taisyklės. Įvertinamas padarytas BK 25 straipsnio 3 dalies pakeitimas ir jo poveikis, reikšmė plėšimo veikos kvalifikuojamojo požymio taikymui.

Disertacija užbaigiama išvadomis ir pasiūlymais.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Plėšimą apibūdina ta ypatybė, kad darant šią veiką smurtu kėsিনamasi į kito asmens turtą. Smurtas savaime nėra pagrindinis šios nusikalstamos veikos tikslas, o tik būdas pagrindiniam – neteisėto praturtėjimo

– tikslui pasiekti, todėl netikslinga plėšimą laikyti vien smurtiniu nusikaltimu, kurio pagrindinis tikslas yra pats smurtas.

Taigi siūlytina plėšimo sudėtį, įtvirtintą BK 180 straipsnyje, vertinti kaip kvalifikuotąją vagystės (BK 178 straipsnis) sudėtį.

Tais atvejais, kai smurtas yra kaltininko veikos tikslas, ar kai kaltininkas savo smurtinių veiksmų nevertina kaip būdo pagrobti svetimą turtą, tokius smurtinius veiksmus, atsižvelgiant į kilusius padarinius, ir turto grobimą siūlytina kvalifikuoti ne kaip plėšimą, bet kaip kelių nusikalstamų veikų sutaptį.

2. Plėšimo sampratos raida po 1990 m. palaipsniui formavo (patvirtinus 2000 m. BK, suformavo visiškai) nuostatą plėšimo sudėties objektyviusius požymius derinti su atitinkamais vagystės sudėties objektyviaisiais požymiais. Lietuvos baudžiamajame įstatyme užpuolimo požymio pašalinimas iš plėšimo sudėties buvo pažangus veiksmas – aiškiai nustatyti plėšimo sudėties požymiai, išsklaidytos abejonės dėl užpuolimo ir prievartos vartojimo santykio, išvengta požymių dubliavimo.

3. BK 180 straipsnyje įtvirtinti keli tiesioginiai plėšimo sudėties požymiai – kėsinosi objektai (pagrindinis ir papildomasis) nėra tarpusavyje lygiaverčiai teisinės apsaugos prioriteto požiūriu. Tiksliausia būtų pagrindiniu plėšimo objektu įvardyti nuosavybės teisę (civilinės teisės prasme). Kaip papildomuosius plėšimo objektus baigtiniame sąraše siūlytina įvardyti asmens sveikatą, kūno neliečiamumą ir asmens veiksmų laisvę (išskyrus seksualinio apsisprendimo laisvę).

Kadangi papildomasis plėšimo objektas sutampa su BK 138, 140, 146 straipsniuose įtvirtintų nusikalstamų veikų objektais, papildomai kaip sutaptys pagal šiuos straipsnius plėšimai neturėtų būti kvalifikuojami.

4. Plėšimo dalykas pagal BK 180 straipsnį konstatuojamas remiantis trimis kriterijais (reikalavimais), analogiškais vagystės dalykui: kilnojamumo, svetimumo ir ekonominės vertės. Plėšimo ir vagystės dalykus skiria tik tai, kad pagal įstatymą nenustatyta minimali plėšimo dalyko vertė.

5. Pagrobimas (plėšimo objektyvusis požymis) – tai fizinis daikto atėmimas prieš nukentėjusiojo valią ir daikto valdymo įgijimas. Plėšimo atveju tiesioginis fizinis prisilietimas prie daikto pakeičiant jo buvimo vietą nelaikytinas pagrobimo požymiu, – būtina nustatyti ir pasipriešinimo to daikto grobimui numalšinimą.

6. Baudžiamajame įstatyme įtvirtinti plėšimo veikos padarymo būdo požymiai – fizinio smurto panaudojimas, grasinimas tuoj pat panaudoti fizinį smurtą ir kitoks galimybės priešintis atėmimas – yra atskiri ir negali būti tapatinami su (ar pakeičiami) užpuolimo požymiu.

Taigi veikos padarymo būdą žyminčius požymius reikėtų vertinti kaip atskirus ir vengti teismų sprendimuose tuos pačius kaltininko veiksmus kvalifikuoti pagal kelis veikos padarymo būdo požymius ar apibendrinant vertinti juos kaip užpuolimą.

7. Plėšimo sudėties fizinio smurto panaudojimo požymis apima tiesioginį ir tarpinį fizinį poveikį asmens kūnui, dėl to minėtasis požymis atibojamas nuo kitokių poveikių, kuriais atimama asmens laisvė, sukeliama bejėgiškumo ar kita nenatūrali būseną. Didelio fizinio skausmo požymis – riba, skirianti fizinio smurto panaudojimo požymį nuo kitokio pobūdžio poveikių, kurie darant plėšimą gali būti taikomi kaip priemonė nukentėjusiojo valiai palaužti.

Taigi rekomenduotina sprendžiant klausimus dėl plėšimo požymių – fizinio smurto panaudojimas ir kitaip atimamos galimybės nukentėjusiajam priešintis – atibojimo kiekvienu atveju itin atidžiai vertinti kaltininko veiksmų intensyvumą ir fizinio poveikio nukentėjusiojo kūnui stiprumą.

8. Grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą požymis apima ir bauginančios situacijos sukūrimą.

Taigi siūlytina kaltininko veiksmus, kuriais sukurta bauginanti situacija, kurioje nustatytos aplinkybės, nukentėjusiojo įvertintos kaip reali grėsmė jo fizinei sveikatai, ir dėl to palaužta jo valia laisvai veikti priešinant neteisėtam turto užvaldymui, vertinti kaip atitinkančius plėšimo sudėtį.

9. Plėšimo sudėties požymis *kitaip atimdamas galimybę priešintis* nesiejamas vien su slaptu veikimu prieš nukentėjusįjį. Šį požymį atitinka prievartinio pobūdžio arba apgaule sukeltas apsvaiginimas, kai kaltininkas turi išankstinį nustatytą tikslą pagrobti turtą; priešingai, vien pasinaudojimas apsvaigimo būseną šio požymio neatitinka.

10. Netiesioginio plėšimo samprata doktrinoje ir praktikoje pripažįstama atitinkančia BK 180 straipsnyje įtvirtintą sudėtį tik tokiais atvejais, jei prievarta pavartojama po turto grobimo, siekiant išlaikyti jo valdymą, priešingai, jei prievarta pavartojama siekiant išvengti baudžiamosios atsakomybės, tokia veika nekvalifikuojama kaip plėšimas pagal BK 180 straipsnį.

11. Plėšimo kvalifikuojamasis požymis – įsibrovimas į patalpą, pagal BK 180 straipsnio 2 dalį, neapima įsibrovimo į saugomą teritoriją ar saugyklą. Palyginti su vagystės kvalifikuojamuoju požymiu, patalpos sąvoka plėšimo atveju suvokiama analogiškai, bet praktikoje plėšimo veikai kvalifikuoti yra reikšmingos papildomos aplinkybės: kaltininko santykis su nukentėjusiuoju, kaltininko tyčios kryptingumas prieš įsibraunant, smurto, grasinimo ar atėmimo galimybės priešintis įgyvendinimas.

Taigi įstatymų leidėjui rekomenduotina vienodai BK vagystės ir plėšimo sudėtyse įtvirtinti kvalifikuojamuosius įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją požymius. Jei įstatymų leidėjas plėšimo ir vagystės kvalifikuojamiesiems požymiams, susijusiems su įsibrovimu, teikia skirtingą reikšmę, šie minėtųjų sudėčių požymiai turėtų būti apibūdinti skirtingomis sąvokomis.

12. BK 180 straipsnyje įtvirtintas kvalifikuojamųjų ir itin kvalifikuojamųjų požymių, apimančių įrankių panaudojimą, skirstymas rodo tikslumo ir aiškumo trūkumą: neaiškus įvardijamų daiktų atrankos kriterijus, požymiai nesuderinti, kaip atskiras kvalifikuojamasis požymis įtvirtinama ir plataus pobūdžio daiktų grupė, ir konkretus vienos rūšies daiktas. BK 180 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyti įrankiai suskirstyti remiantis pavojingumo

kriterijumi, nustatomu tik pagal naudojamo daikto savybes, neatsižvelgiant į jo panaudojimo pobūdį.

Atsižvelgiant į išvadą, siūlytina įstatymų leidėjui svarstyti galimybę baudžiamajame įstatyme įtvirtinti kvalifikuojamųjų požymių diferencijavimą atsižvelgiant į įrankių panaudojimo pobūdį.

13. Kvalifikuojamąjį požymį įtvirtinanti sąvoka *kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto panaudojimas* yra klaidinanti ir netinkama, nes neatitinka kasacinės praktikos suformuotos šio požymio sampratos, pagal kurią šį požymį atitinka ne tik daiktai, kuriuos kaltininkas iš anksto parengia ar pritaiko žaloti arba tai padaro plėšimo metu, bet ir daiktai, kurie, nors ir nebuvo iš anksto parengti žaloti, bet buvo iš anksto parinkti ir pasiimti tam tikslui.

Taigi įstatymų leidėjui siūlytina koreguoti kvalifikuojamojo požymio „kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto panaudojimas“ išraišką iš BK 180 straipsnio 2 dalies pašalinant žodžius, kad daiktas turi būti specialiai pritaikytas žmogui žaloti, ir pakeičiant juos žodžiais „kitas daiktas, pasirinktas (pasiimtas) arba panaudotas žmogui žaloti“.

14. Peilio panaudojimo pripažinimas atskiru kvalifikuojamuoju požymiu yra perteklinis, nes bet kokio peilio panaudojimo darant plėšimą aplinkybes galima apibūdinti kitais, platesnės apimties požymiais: nešaunamojo ginklo, kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto.

Taigi įstatymų leidėjui siūlytina peilio panaudojimo požymį iš BK 180 straipsnio 2 dalies pašalinti, o peilio panaudojimą vertinti kaip veikos pavojingumą didinantį požymį, atitinkantį kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto arba nešaunamojo ginklo panaudojimo kvalifikuojamuosius požymius.

15. Nešaunamojo ginklo panaudojimo požymio samprata, palyginti su Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo nuostatomis, yra platesnė tuo požiūriu, kad pagal šį požymį nešaunamuoju ginklu gali būti pripažinti ir įrankiai, kurių pirminė paskirtis, nesusijusi su žalojimu, yra pakeičiama šiam tikslui.

16. Kritiškai vertintina kasacinės praktikos suformuota šaunamojo ginklo panaudojimo samprata, pagal kurią pabrėžiamas ginklo tinkamumas naudoti pagal paskirtį. Ši sąlyga pašalina galimybę pagal BK 180 straipsnio 3 dalį kvalifikuoti panaudojimą daiktų, kuriais grasinimo pobūdis ir poveikis nukentėjusiojo valiai palaužti, įvertinant paties nukentėjusiojo situacijos pavojingumo suvokimą, yra toks pat kaip grasinant šaunamuoju ginklu.

Taigi rekomenduotina plėšimui naudojamus ginklus, pagal techninius duomenis ir išvaizdą labai panašius į šaunamuosius, prilyginti šaunamojo ginklo panaudojimo požymiui, nors specialiojo įstatymo sąvokos gali būti keičiamos.

Sprendžiant, ar būta šaunamojo ginklo panaudojimo požymio, siūlytinos tokios veikos teisinio kvalifikavimo taisyklės:

- *Jei šaunamasis ginklas panaudojamas kaip psichinio smurto priemonė (juo grasinama), tai tokia situacija vertintina pagal BK 180 straipsnio 3 dalį.*

- *Jei šaunamasis ginklas panaudojamas kaip priemonė sužaloti žmogų, bet ne pagal paskirtį (pavyzdžiui, ginklu nešaunama, bet jo rankena suduodamas smūgis į galvą), tai tokia situacija atitinka BK 180 straipsnio ne 3 dalį, o 2 dalį.*

- *Jei šaunamasis ginklas panaudojamas pagal paskirtį (iššaunama ir žmogus arba sužalojamas, arba ne), tai tokia situacija vertintina pagal BK 180 straipsnio 3 dalį.*

17. Sprogmenų panaudojimo pripažinimą itin kvalifikuojamuoju požymiu iš esmės lemia galimybė tokiu veiksmu sukelti sunkių padarinių ne tik nukentėjusiajam, bet ir kitiems sprogmio zonoje esantiems asmenims ar turtui. Jei sprogmens nėra tokie galingi, jų panaudojimas savaime nenulemia veikos kvalifikavimo pagal BK 180 straipsnio 3 dalį.

Taigi rekomenduotina pirotechnikos priemonių panaudojimo plėšimui nevertinti kaip kvalifikuojamojo požymio „sprogmenų panaudojimas“

ir siūlytina tokį atvejį vertinti kaip atitinkantį kvalifikuojamąjį plėšimo požymį „kito specialiai žmogui žaloti pritaikyto daikto panaudojimas“.

AUTORĖS MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS DISERTACIJOS TEMA

1. ŽUKOVAITĖ, Inga. Bendrininkavimo institutas plėšimo bylų jurisprudencijoje. *Mokslo darbai. Teisė. 2013*, Nr. 86, p. 160–173.

2. ŽUKOVAITĖ, Inga. Plėšimas nukentėjusiojo valią palaužus naudojamais įrankiais. *Mokslo darbai. Teisė. 2016*, Nr. 98, p. 168–180.

AUTORĖS PRANEŠIMAI, PRISTATYTI TARPTAUTINĖSE MOKSLINĖSE KONFERENCIJOSE

1. 2017 m. kovo mėn. autorė dalyvavo tarptautinėje Lenkijos Lodzės universiteto Teisės fakulteto (kartu su kitais tarptautinio teisės doktorantūros studijų tinklo dalyviais – Frankfurto prie Maino J. W. Goethe universiteto Teisės fakulteto, Paryžiaus Ouest-Nanterre-La Défense universiteto Teisės fakulteto ir Vilniaus universiteto Teisės fakulteto) doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų Vilniaus universiteto Teisės fakulteto) doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų seminare „Dialogo vaidmuo teisėkūroje ir teisės taikyme“ (ang. „*The role of dialogue in creating and applyin law*“). Pristatytas pranešimas tema „Teisėkūros ir teismų praktikos diskusija: kokybiškos teisėkūros prielaida“ (angl. „*Discussion of the law-making process and case law: a precondition to quality law-making*“).

2. 2018 m. gegužės mėn. autorė dalyvavo šeštojoje tarptautinėje Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų konferencijoje „Skaitmeninimas teisėje“ (ang. „*Digitalization in law*“). Pristatytas pranešimas tema „Kibernetinių priemonių poveikis kitų nusikaltimų darymo mechanizmui“ (ang. „*Impact of cyber technologies on the mechanism of commission of other crimes,*“).

APIE AUTORE

Inga Žukovaitė gimė 1986 m. balandžio 20 d. Molėtuose.

Išsilavinimas:

- 2004 m. baigė Molėtų gimnaziją.
- 2004 m. - 2009 m. dieninės vientisosios studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete, 2009 m. įgytas teisės magistro laipsnis (Baudžiamosios justicijos specializacija).
- 2010 - 2017 m. ištesinės doktorantūros studijos Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedroje.

Profesinė patirtis:

-2008 – 2011 m. teismo posėdžių sekretorė, specialistė Lietuvos Aukščiausiam Teisme.

-2011 m iki dabar Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Teisės tyrimų ir apibendrinimo departamento baudžiamosios teisės grupės teisėjo padėjėja